

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Katarina Drinovac

TVORBA STUDENTSKIH VIRTUALNIH IDENTITETA

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij

TVORBA STUDENTSKIH VIRTUALNIH IDENTITETA

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Jezična kultura

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Trtanj

Studentica: Katarina Drinovac

Matični broj: 0267032539

Modul: C (engleski jezik)

Osijek, lipanj 2020.

Zahvaljujem svojoj mentorici doc. dr. sc. Ivani Trtanj na strpljenju, pomoći, iskazanom povjerenju i vodstvu u izradi diplomskog rada.

Također, veliko hvala svim prijateljima na podršci, razumijevanju i ljubavi koju su mi pokazali tijekom ovih pet godina.

Za kraj, najveću zahvalu upućujem svojoj obitelji koja me uvijek podržavala i vjerovala u mene i bez čije pomoći ne bih bila tu gdje jesam.

„Radeći ono što volimo, poklanjamo svijetu kroz sebe i svoj rad dio njegova izgubljenog srca.“

-Ingrid Divković

SAŽETAK

Cilj diplomskog rada *Tvorba studentskih virtualnih identiteta* jest teorijski opisati tvorbu virtualnih identiteta te analizirati rezultate istraživanja prikupljenih virtualnih identiteta koji se pojavljuju u internetskoj komunikaciji. Danas se ljudi služe internetom iz različitih razloga, kao što su: učenje, informiranje, raznoda i komunikacija s drugim korisnicima. Internet, kao vrsta virtualnog svijeta, na taj nam način pruža mogućnost novog predstavljanja uporabom virtualnih identiteta. U praktičnom dijelu ovoga rada prikazani su rezultati istraživanja tvorbe studentskih virtualnih identiteta. Istraživanje je provedeno na uzorku od 102 studenta svih pet godina Integriranog sveučilišnog preddiplomskog i diplomskog Učiteljskog studija u Osijeku. Rezultati istraživanja pokazali su kako je većina studentskih virtualnih identiteta nastala semantičkom tvorbom. Studenti se u odabiru virtualnih identiteta koriste i tradicionalnim tvorbenim postupcima – sufiksalkom tvorbom, skraćivanjem te kombinacijom sufiksalkne tvorbe i skraćivanja. Utjecaj engleskoga jezika na odabir virtualnih identiteta ne prevladava, ali je očit, naročito u tvorbi onih identiteta koje studenti upotrebljavaju u računalnim igricama.

Ključne riječi: onomastika, semantika, studenti, tvorba riječi, virtualni identiteti

SUMMARY

The primary purpose of the study *Formation of students' virtual identities* is to describe how virtual identities are formed and to analyze the research results of virtual identities being used in online communication. Today, people use the Internet for many reasons, such as studying, searching for different information, entertaining themselves and communicating with other Internet users. The Internet, as a form of a virtual world, gives us the opportunity to introduce ourselves in a variety of ways using different virtual identities. The results of this research are presented in the practical part of the study. The study was conducted on 102 students from all five years of Faculty of Education in Osijek. The results show how most of students' virtual identities are forms by using semantics. The remaining part of the results show that a great number of students use traditional ways such as suffixation, clipping and the combination of those two. The influence of English language isn't prevailing but it is obvious, especially in forming identities that are being used in computer games.

Key words: onomastics, semantics, students, word formation, virtual identities

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ONOMASTIKA	2
2.1. Važnost imena	3
2.2. Antroponimija.....	3
2.2.1. Vlastito ime.....	4
2.2.2. Prezime	4
2.2.3. Nadimak.....	5
3. TVORBA RIJEČI	8
3.1. Sufiksalna tvorba	10
3.2. Prefiksalna tvorba.....	12
3.3. Prefiksarno-sufiksalna tvorba	12
3.4. Slaganje	13
3.5. Složeno-sufiksalna tvorba.....	14
3.6. Srastanje.....	14
3.7. Tvorba složenih skraćenica	15
3.8. Stapanje	15
3.9. Načini bliski tvorbi	16
3.10. Semantička tvorba	18
4. VIRTUALNI IDENTITETI	20
4.1. Utjecaj engleskog jezika na jezik mladih	21
5. METODOLOGIJA.....	22
5.1. Cilj istraživanja.....	22
5.2. Zadaci istraživanja.....	22
5.3. Hipoteze.....	22
5.4. Uzorak istraživanja	22
5.5. Vrsta istraživanja	23
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I INTERPRETACIJA DOBIVENIH REZULTATA	24
7. RASPRAVA.....	35
8. ZAKLJUČAK	38
LITERATURA.....	40
PRILOZI.....	42

1. UVOD

Čovjek, kao društveno biće, svakodnevno komunicira. Privlači ga komunikacija uživo, ali i virtualna komunikacija. U virtualnoj komunikaciji velik doprinos imaju društvene mreže i računalne igre. Za takvu je vrstu komunikacije, u većini slučajeva, potrebna prijava i upotreba virtualnih identiteta. Osim za komunikaciju, virtualni identiteti potrebni su nam i za učenje, informiranje te razonodu. Virtualni identitet način je na koji se osoba predstavlja, odnosno to je skupina imena koje upotrebljavamo u komunikaciji na internetu. Proučavanjem imena bavi se znanost onomastika, točnije dio onomastike nazvan antroponimija. Osim imenima, antroponimija se bavi i proučavanjem prezimena, nadimaka i pseudonima koji su kreativniji i skloni promjenama. Želimo li otkriti kako je određeni virtualni identitet nastao, moramo se poslužiti tvorbom riječi. Tvorbom riječi u jeziku nastaju nove riječi, a razlikujemo nekoliko tvorbenih načina: sufiksalna tvorba, prefiksalna tvorba, prefiksarno-sufiksna tvorba, slaganje, složeno-sufiksna tvorba, srastanje te tvorba složenih skraćenica. Osim toga, nove riječi mogu nastati i načinima i procesima koji su samo bliski tvorbi: unutarnja tvorba, preobrazba, prijenos značenja, višečlani nazivi, jezično stvaranje, potencijalne riječi, individualna tvorba, terminološka tvorba te semantičkom tvorbom kao netradicionalnim načinom tvorbe riječi.

U ovom radu provedeno je istraživanje među studentima svih godina Učiteljskog studija u Osijeku s ciljem teorijskog opisa tvorbe virtualnih identiteta te analiziranja rezultata istraživanja u kojemu su prikupljeni virtualni identiteti koji se realiziraju u internetskoj komunikaciji.

2. ONOMASTIKA

Onomastika se kao samostalna jezikoslovna disciplina počela razvijati tek u posljednjoj polovini stoljeća, što nam pokazuje da je kao znanost relativno mlada i „s nedovoljno razrađenom metodologijom i istraživanja i analize“ (Vuković, 2007: 141). Petar Šimunović onomastiku definira kao „znanost o imenima kao jezičnim, izvanjezičnim i nadasve kulturnim spomenicima“ (Šimunović, 2009: 15). Spomenute kulturne spomenike, autor dijeli na:

- geonime (toponime), to jest na „imena zemljopisnih objekata, zabilježena na zemljovidima i pohranjena u memoriji naroda koji ih je stvorio iz nužde za orijentacijom u prostoru i prenosio ih pamćenjem“ (Šimunović, 2009: 15)

- bionime (antroponime), to jest na „imena kojima se imenuju živa bića: ljudi (osobno ime, prezime, nadimak), životinje, dakle živa bića i ona poput živih: mitološka, literarna i druga“ (Šimunović, 2009: 15)

- krematonime, koji se odnose na „vlastita imena za objekte, pojave i odnose nastale ljudskom djelatnošću: društvene, kulturne, gospodarske, političke i druge proizvode“ (Šimunović, 2009: 15).

S druge strane, prema Siniši Vukoviću (2007), onomastika je disciplina unutar jezikoslovlja koja se bavi proučavanjem i tumačenjem vlastitih imena te hrvatski naziv za nju glasi imenoslovlje. Onomastika se dijeli na antroponimiju i toponimiju. Antroponimija se odnosi na proučavanje i tumačenje imena ljudi, dok se toponimija odnosi na proučavanje i tumačenje imena lokaliteta. Vuković ističe kako se „ponegdje u okviru onomastike razmatraju i imena stanovnika kontinenata ili gradova, to jest naroda (etnonimija)“ (Vuković, 2007: 140). Uz onomastiku, odnosno uz govorenje o vlastitim imenima ljudi, lokaliteta ili naseljenih mjesta, veže se i interdisciplinarni pristup. Vuković navodi kako nije moguće izvršiti valjanu prezentaciju prilikom obrade imena lokaliteta na nekom području bez razmatranja povijesnoga konteksta i geološko-geografskog aspekta. Zbog toga je onomastika „znanstvena disciplina koja je po svojoj naravi interdisciplinarna“ (Vuković, 2007: 142).

Onomastika proučava status vlastitog imena u jeziku i društvu te istražuje funkcije vlastitog imena kao onomastičkog znaka u prijenosu onomastičke poruke. U središtu onomastike nalaze se: izbor imenskog lika, sljubljenost imena i objekata, kao i motivi

imenovanja, imenski tipovi i položaj imena u imenskom obrascu (Šimunović, 2009). Vuković također navodi povezanost vlastitog imena i onomastike. Prema njemu, vlastito ime, to jest jezična instanca koja imenuje, daje vlastito ime nečemu i uvijek se podrazumijeva unutar onomastike (Vuković, 2007).

2.1. Važnost imena

Šimunović (2009) navodi da su prve zapisane riječi hrvatskoga jezika u tekstovima drugih jezika upravo imena. To ih čini starijima od nekih hrvatskih pisanih spomenika, što nam pokazuje njihovu povijesnu i jezičnu vrijednost. Imena sama po sebi i jesu kulturni spomenici, odnosno narod koji ih je stvorio čuva ih kao vrijedne spomenike vlastitoga identiteta, o čemu nam govori i njihova svakodnevna upotreba „u jezičnom i kulturnom komuniciranju, pri snalaženju u prostoru i prepoznavanju u društvu“ (Šimunović, 2009: 125). Autor imena smatra proizvodom govora i kao takva ona su jezični podatci. Svako ime, bilo ono ljudsko ili zemljopisno, služi za identifikaciju ljudi i prostora kao pouzdan prostorni podatak jer nam daje uvid u povijest. To jest, sva imena koja su oblikovana u zavičajnom idiomu nose dijalektalni biljeg, odnosno značajke kraja u kojem su nastala i u kojem se upotrebljavaju. Prema Šimunoviću (2009), svako ime odgovor je na prilike koje su ga izazvale, motivirano je životnom stvarnošću i okolnostima koje su ih oblikovale.

Iako toga možda nismo svjesni, imena ima toliko mnogo da ih znamo više nego riječi hrvatskoga jezika jer nova imena nastaju stalno, u svim jezicima svijeta. O važnosti imena u prilog ide i to da „bez njih se ne možemo orijentirati u prostoru ni verificirati u društvu. Bez njih bi se paralizirao sav život“ (Šimunović, 2009: 23). Šimunović definira imena kao ljudsku memoriju te se bez njih ne možemo orijentirati u prostoru jer su ona adrese s kojima se uspješno snalazimo na terenu (toponimi) i bez kojih se ne bismo uspjeli potvrditi u društvu jer se upravo imenom u društvo i uključujemo (antroponimi).

2.2. Antroponimija

Vuković (2007) je antroponimiju definirao kao ukupnost vlastitih imena ljudi koju proučava antroponomastika, a jedinica u njezinoj nomenklaturi jest antroponim. S druge strane, Šimunović (2009) navodi širi opis antroponomastike govoreći kako ona proučava

osobna imena koja se biraju, prezimena koja su nasljedna te ostale vrste, poput nadimaka i pseudonima koji su kreativniji i skloni promjenama.

2.2.1. Vlastito ime

Vlastito ime, zajedno s prezimenom, čini puno ime, odnosno ime muškarca ili žene koje se upotrebljava u svakodnevnoj komunikaciji. Vlastita imena dijele se na: maskulonime, koji se odnose na muška imena, feminonime, odnosno ženska imena te hipokoristike ili odmilice. Vuković (2007), uz maskulonime, osobna imena muškaraca, opisuje i gineonim, koji označava muško ime nastalo od ženskog imena, imena majke ili supruge. Ako je muško ime nastalo od imena majke ili supruge, ono je dvoleksemsko, to jest prvi član muško je vlastito ime, a drugi član oblik je imena majke u genitivu.

Uz feminonime, osobna imena žena, javljaju se i andronimi. Andronim jest žensko ime nastalo od muškoga imena, najčešće od imena supruge ili oca. Šimunović (2009) navodi kako su, iako su se ženska imena počela javljati u isto vrijeme kao i muška, zbog tadašnjega položaja žene u društvu, najčešća ženska imena bila andronimi, sve dok se nisu javile nove motivacijske imenske skupine, kada je broj ženskih imena znatno porastao.

Hipokoristik jest vlastito ime nastalo od glavnoga imena. Zbog svoje je funkcionalnosti sekundarno ime jer je izvedenica od primarnoga službenog imena. Hipokoristici se tvore od vlastitih imena, ali i od prezimena. Hrvatski naziv za hipokoristik jest odmilica (Vuković, 2007, Barić i sur. 1995). Prema Šimunoviću (2009), hipokoristici su imena od milja nastala pokraćivanjem osobnoga imena za jedan ili dva sloga, čime nastaje okrnjena imenska osnova na koju se dodaje sufiks. Definiciju hipokoristika pronalazimo i kod Barić i sur. (1995) koji ih definiraju kao odmilice, odnosno riječi kojima se izriče ljubav, nježnost, pažnja prema onome što je imenovano osnovnom riječju.

2.2.2. Prezime

Šimunović (2009) navodi da je prezime drugi dio punoga imena. Kao i ime, prezime je jedan od oblika kojim se potvrđujemo u društvu. Iako je u početku bilo dovoljno samo ime, kako se razvijalo društvo, tako su se počela razvijati i prezimena. Prezimena nastaju u zavičajnoj intimi te zbog toga nose dijalektne značajke i pripadaju dijalektnom govoru. Vlastito ime ne vežemo strogo za jednu osobu, nego mu često promjenjujemo lik. U

suprotnosti s time, prezimena su stalna i stabilna. Još jedna od karakteristika prezimena jest nasljednost. Prezimena su poput obiteljskoga stabla, čuvaju naše korijene i pokazuju krvnu vezu. Za razliku od imena, često svojim oblikom pokazuju jezičnu i nacionalnu pripadnost, odnosno iz njih je jasno vidljiva pripadnost određenom jeziku ili jezičnoj skupini. Nepromjenjivost i nezamjenjivost također su odlike prezimena. Poruka koju šaljemo prezimenom mora biti jasna i jednoznačna, ne smije se ništa promijeniti niti izostaviti. Kako je prepoznatljivost prezimena znatno rasprostranjenija od samoga imena ili nadimka, Šimunović navodi da su ona „najotvorenija knjiga za neizbrojive naše poznanike od jučer, od danas i od sutra“ (Šimunović, 2009: 168).

Prema Vukoviću (2007), sva prezimena dijele se u dvije osnovne skupine - patronime i matronime. Patronimi su prezimena nastala prema muškom osobnom imenu, najčešće očevom, dok su matronimi prezimena nastala prema ženskom osobnom imenu, najčešće majčinom. Šimunović (2009) tvrdi da su matronimi među hrvatskim prezimenima rjeđi i mlađi od patronima. Kao razlog tomu naveden je podređen položaj žene u obitelji i društvu.

2.2.3. Nadimak

Prema Šimunoviću (2009), nadimci su priimci koji se pridijevaju obiteljima ili pojedinim osobama uz njihovo osobno ime ili prezime. U imenskom obrascu, koji se sastoji od imena, prezimena i nadimka, nadimak je najnestabilniji i neobvezan član. Ime se dobiva krštenjem ili zapisom u maticu rođenih, prezime nasljeđujemo, dok nadimak stječemo, to jest zarađujemo. Kao takve, dijelimo ih na osobne i obiteljske nadimke. Obiteljski nadimci nastali su kao dopunsko sredstvo kada prezimena još nije bilo, a ponekad se i osobni nadimak prenosi u obitelji, nasljeđuje se i postaje obiteljskim nadimkom. Što je osobni nadimak češće u uporabi, to je prepoznatljivost njegovoga onomastičkog sadržaja veća te se takvi nadimci lakše nasljeđuju i prelaze u obiteljski nadimak. Osim što su nadimci jedna od najstarijih antroponimnih kategorija, oni su i najafektivniji jer, uz onomastičko, čuvaju i leksičko značenje kojim su motivirani. Uz leksički i onomastički sadržaj, nadimak se očituje i intonacijom, specifičnim naglaskom te dijalektnim idiomima u kojima nastaju i dobivaju specifične oblike i sadržaje. Nadimak se upotrebljava u malim zatvorenim krugovima te u neslužbenoj komunikaciji. Vlastito ime i prezime ostvaruju se u službenom liku i u pisanom obliku, dok je nadimak pretežno čin govora i kao takav ne podliježe svemu u jezičnoj normi. Uz jezične obavijesti koje nose, nadimci su odraz društvenih odnosa u različitim dobnim,

prostornim i profesionalnim sredinama. Dobro karakteriziraju nositelja nadimka, ali i osobu koja mu je taj nadimak nadjenula te najčešće sadržavaju satiričko-humoristična obilježja osobe kojoj su pridruženi, a motivirani su tjelesnom ili duševnom osobinom. Zbog jasne i čvrste pridruženosti određenoj osobi, osobni se nadimci upotrebljavaju i samostalno, bez imena i prezimena (Šimunović, 2009). Kako su nadimci leksički sloj koji obilježavaju inovativnost, kreativnost i domišljatost, pojava jezične igre u njihovom nastanku vrlo je česta, na primjer: *Ana > Ana banana, Toni > Toni makaroni* (Gašparević i Mikić Čolić, 2019).

Vuković (2007) navodi da je nadimak ime za čitavu obitelj koje se upotrebljava kako bi se ona pobliže odredila. Dijeli se na pravi nadimak (obiteljski) i osobni nadimak (prišvarak). Pravi nadimak jest onaj pod kojim se točno identificira obitelj koja taj nadimak i nosi, prenosi se s koljena na koljeno po nekoliko desetljeća (ponekad i duže). Osobni nadimak ili prišvarak nadijeva se isključivo jednoj osobi, kako bi se ona pobliže odredila i kako bi personalizacija pojedinca bila veća. Nadimci su također podijeljeni i po načinu motivacije. Razlikujemo nadimke: prema tjelesnim osobinama ili manama, prema osnovnom zanimanju, prema mjestu podrijetla, izvedeni iz vlastitih imena, izvedeni iz zoonima i fitonima. Šimunović (2009) nudi širu podjelu nadimaka prema značenju pa tako postoje: nadimci po muškom i ženskom osobnom imenu, nadimci motivirani zanimanjem, službom, nadimci motivirani duševnim osobinama njihovih nositelja, nadimci motivirani tjelesnim manama, nadimci motivirani značajkama domaćih životinja, značajkama biljaka, nadimci nadjenuti po jelu i hrani, nadjenuti po raznovrsnim predmetima, izvedeni od toponima, etnika i etnonima.

Kao posebnu vrstu nadimaka, Vuković (2007) izdvaja i pseudonime. Pseudonim jest nadimak koji osoba nadijeva samom sebi, a najčešće su to umjetnička imena. Jedan od razloga uporabe pseudonima jest sigurnosni razlog (pisci i novinari), a drugi je umjetničke prirode te je najčešće afirmativan. Osim toga, pseudonim može zamijeniti i cijelo ime i prezime, a može biti i samo dodatak. Šimunović (2009) je pseudonim definirao kao ime koje mnogi djelatnici javnoga sektora, kao što su novinari, publicisti, umjetnici, upotrebljavaju umjesto svojih službenih imena i prezimena, odnosno njima prikrivaju svoj pravi identitet. Osobno ime nadijevaju drugi, prezimena se nasljeđuju, nadimci se zarađuju, a pseudonim njegov nositelj izabire sam. Pseudonim ima i tu značajku da može prikrivati rod osobe. Tako je osoba s pseudonimom u sferi svojega djelovanja poznata pod jednim nazivom, a u privatnom životu pod drugim, s pravim imenom i prezimenom. Pseudonim se pridružuje samo jednoj konkretnoj osobi. Nema imenjaka i nema množinskoga lika. Nema ni varijantnih likova, nego se za razne prilike izmišljaju drugi i drukčiji pseudonimi. Mnogi su oblikovani i

znakovima, slovima i šiframa. Slova su najčešće inicijali imena i prezimena u različitim kombinacijama i veličinama. Pseudonimi se mogu podijeliti u razne motivacijske skupine, kao što su: djelatnost i područja koja se pseudonomom zastupaju, okolnosti i situacije, adresa, uzimanje drugih imena i prezimena, prekrajanje vlastitih imena, pokraćeni oblici osobnih imena i prezimena, premetanje glasova imena i prezimena, prevođenja i druge prilagodbe, posvojni pridjev imena, imena literarnih likova, etnonimi i etnici, narodna imena određenog kraja, nadimački (humoristički) pseudonimi (Šimunović, 2009). Virtualne identitete, zbog svega navedenoga, smatramo pseudonimima.

3. TVORBA RIJEČI

Tvorba riječi jest jezična pojava kojom u jeziku nastaju nove riječi na temelju dosadašnjega rječničkog blaga. Tvorba riječi ujedno je i jezikoslovna disciplina koja se bavi proučavanjem načina, obrazaca i tipova nastanka novih riječi (Babić, 2002). Prema Barić i sur. (1995) tvorba riječi jest jezična pojava u kojoj od jedne ili više riječi nastaje nova riječ. Ujedno je i dio gramatike koji proučava tvorbenu strukturu dosadašnjih riječi dajući pravila za tvorbu novih riječi. Branko Kuna (2006) navodi kako je tvorba riječi jezikoslovna disciplina koja predstavlja poveznicu između morfologije i leksikologije. Glavna zadaća joj je opisati kako se morfemi udružuju u riječ, to jest koje se tvorbene jedinice primjenjuju pri nastanku riječi.

Tvorba riječi pripada leksikologiji, odnosno znanosti o rječničkom blagu. Također pripada i gramatici jer gramatika proučava jezične mehanizme. Zbog sličnosti sa sklonidbom i sprezanjem, često se smatra i morfologijom, odnosno oblikoslovljem, no postoji jedna bitna razlika. Naime, tvorba riječi jest takvo slaganje morfema ili riječi kojim nastaje nova riječ, a u morfologiji slaganjem morfema nastaje samo drugi oblik iste riječi (Babić, 2002). Preklapaju se i etimologija i tvorba riječi jer je proučavanje načina kako su nastale sve postojeće riječi etimološki problem. Prema tomu, etimologija je šira disciplina od tvorbe riječi. Razgraničuju se tako što tvorba riječi promatra postanak riječi sa sinkronijskoga gledišta, a etimologija se upušta u povijest postanka riječi, ona istražuje podrijetlo riječi, njezino prvotno značenje (Babić, 2002). Babić (2002) također spominje da ako se etimologija bavi tvorbom riječi, tada se bavi tvorbom onih riječi kojima postanak s današnjega gledišta nije jasan.

Kako bismo uopće mogli govoriti o tvorbi riječi u suvremenom jeziku, potreban je tvorbeni obrazac. Tvorbeni obrazac mora se sastojati od najmanje dviju riječi koje su povezane dvojnomo vezom - glasovnom i semantičkom. Tako razlikujemo osnovnu riječ ili osnovicu, odnosno riječ od koje se u tvorbi polazi te tvorenu riječ ili tvorenicu, riječ koja je tvorbom nastala (Babić, 2002). Barić i sur. (1995) osnovnu riječ definiraju kao riječ koja je u tvorbenom procesu polazna, a tvorenica je riječ koja tvorbom nastaje. Između osnovne riječi i tvorenice postoji tvorbena veza. Ako je u tvorenici vidljiva izrazna veza, glasovno podudaranje te sadržajna veza, značenjsko podudaranje s osnovnom riječju, tada govorimo o tvorbenoj vezi. Ako nema glasovnoga ili značenjskoga podudaranja u uspoređivanim riječima, tada nema niti tvorbene veze. Babić (2002) dodaje kako, osim što postoji glasovna i sadržajna veza između osnovne riječi i tvorenice, ta veza mora zadovoljavati i tri uvjeta. Prvi

uvjet jest da tvorenica mora imati zajednički dio (leksički morfem ili osnovu) s riječju od koje je stvorena, a drugi uvjet jest da odnos osnove i tvorbenih morfema treba biti jasan. Treći uvjet je da se značenje tvorenice treba izravno izvoditi iz značenja dijelova koji ju tvore.

Barić i sur. (1995) tvrde da među riječima koje su u tvorbenoj vezi vlada odnos motivacije, odnosno očituje se određeno sudjelovanje izraza i sadržaja osnovne riječi u ostvarivanju izraza i sadržaja tvorenice. Stoga se kaže da je osnovna riječ ona koja motivira tvorenicu u tvorbenom procesu, a tvorenica ona koja je motivirana osnovnom riječju. Motivirane su riječi tvorbene riječi. Riječi koje se ne mogu izrazno i sadržajno dovesti u tvorbenu vezu ni s jednom riječju zovu se nemotivirane (netvorbene) riječi. Babić (2002) navodi da riječ postaje netvorbena kada riječi u tvorbenom uzorku prekinu glasovnu, semantičku ili obje veze. Odnosno, riječ od tvorbene postaje netvorbena kada jedna od njih promijeni značenje, kada se glasovno promijene osnovna riječ ili tvorenica i kada se izgubi osnovna riječ.

Preoblikom se provjerava je li neka riječ tvorbena ili ne. Preoblika je opis značenja u kojem se ono dovodi u vezu s drugom riječi koja se nalazi u glasovnom sastavu ispitivane riječi. Tako je zadovoljen uvjet da mora postojati veza na sadržajnoj i izraznoj razini između osnovne riječi i tvorenice. Preoblika također opisuje i tvorbeno značenje tvorenice (Babić, 2002). Postoji li među riječima, osim izrazne, i sadržajna veza, doznaje se semantičkom analizom ili preobličivanjem. Preobličivanje jest pretvaranje izraza riječi i sadržaja u niz, od kojih je barem jedna motivirala riječ koja se analizira. Riječi se preobličuju po određenim pravilima, preoblikama kojih ima koliko i tvorbenih uzoraka. Tvorbeni uzorci nizovi su tvorbeno istoznačnih riječi, odnosno riječi nastalih na isti način. Kako bi određene riječi pripadale istom tvorbenom uzorku, osim istoga završetka, moraju imati i isto tvorbeno značenje, odnosno moraju pripadati istoj morfološkoj vrsti i tvorbeno sredstvo im mora biti isto. Tvorbeni uzorak ključan je pojam u tvorbenom sustavu koji čine osnovna riječ i tvorenica, ako je među njima vidljiva izrazna i sadržajna veza (Barić i sur., 1995).

Rastavljanjem riječi na jedinice sastavljene posljednjim tvorbenim činom dobivamo različite dijelove. U jednim je dijelovima osnovno leksičko značenje, a drugi služe samo za modificiranje značenja osnove i oblikovanje nove riječi. Tvorbeni su formanti: sufixi, prefiksi i spojnici (Babić, 2002), dok dijelove u kojima je leksičko značenje nazivamo tvorbenom osnovom, a ona sadržava niz glasova koji su zajednički osnovnoj riječi i tvorenici (Barić i sur., 1995).

Nove riječi u hrvatskom književnom jeziku uglavnom nastaju na osnovu njegove leksičke građe. Sve riječi koje ulaze u sastav hrvatskoga književnoga jezika, odnosno sav hrvatski književni leksik, upotpunjuju i riječi iz drugih jezika, odnosno posuđenice. Osim što se hrvatskom književnom jeziku prilagođavaju fonološki, glasovno i morfološki, oblično, prilagođavaju se i tvorbeno. Samim time što sudjeluju u tvorbi novih riječi ulaze u tvorbeni sustav hrvatskoga književnog jezika (Barić i sur., 1995).

Barić i sur. (1995) navode dva osnovna oblika tvorbenih načina: izvođenje i slaganje. Glavna razlika između izvođenja i slaganja jest broj ishodišnih riječi. Kada je tvorenica u tvorbenoj vezi s jednom riječju, onda se zove izvedenica, a takav način tvorbe izvođenje. Ako je u tvorbenoj vezi s dvjema riječima, tvorenica se naziva složenica, a način tvorbe slaganje. U slaganju i izvođenju razlikuje se nekoliko tvorbenih načina, ovisno o tome s kojim se tvorbenim sredstvima izražava tvorbeno značenje tvorenice. Postoje: sufiksna tvorba, prefiksna tvorba, prefiksno-sufiksna tvorba, odnosno složeno-nesufiksna tvorba ili čisto slaganje, složeno-sufiksna tvorba, srastanje i tvorba složenih skraćenica (Barić i sur., 1995). Osim navedenih tvorbenih načina, Babić (2002) navodi da nove riječi mogu nastati i načinima bliskim tvorbi, kao što su: unutarnja tvorba, preobrazba, prijenos značenja, višečlani nazivi, jezično stvaranje, potencijalne riječi, individualna tvorba te terminološka tvorba.

3.1. Sufiksna tvorba

Prema Barić i sur. (1995), sufiksna tvorba jest tvorbeni način u kojem je tvorbeno značenje izraženo tvorbenim nastavkom, odnosno sufiksom. Razlika između tvorbenoga i obličnoga nastavka jest u tome što oblični nastavak mijenja oblik iste riječi, dok se tvorbenim nastavkom od jedne riječi dobiva nova riječ. Oblični nastavci zovu se samo nastavci, a tvorbeni nastavci zovu se sufiksi. Oblični nastavak također sudjeluje u ostvarenju tvorbenoga. Još jedna razlika između nastavaka i sufiksa jest ta da nastavci nose gramatičko značenje riječi, dok sufiksi nose tvorbeno značenje riječi, ali tek kada dođu u vezu s osnovom.

Babić (2002) tvrdi da nova riječ najčešće nastaje kada se iza osnove doda tvorbeni formant. Tvorbeni formant koji se dodaje iza osnove naziva se sufiks ili dometak, a takva tvorba riječi sufiksna tvorba ili sufiksacija. Riječ koja nastane sufiksnom tvorbom naziva se izvedena riječ, izvedenica ili derivat. Babić također dodaje i da je sufiksna tvorba najkarakterističniji način tvorbe u hrvatskom jeziku jer ona prevladava u cijeloj tvorbi.

Dodavanje dometka ili sufiksa na osnovu riječi najplodniji je tvorbeni način kojim u hrvatskom jeziku nastaju nove riječi. Dakle, sufiksna je tvorba najrašireniji način obogaćivanja leksičkoga fonda hrvatskoga jezika (Domorad i Mikić Čolić, 2019).

Babić (2002) spominje kako je glavno obilježje sufiksa činjenica da u sastavu riječi ima stalno mjesto, to jest uvijek se nalazi na završetku riječi. Nikada ne dolazi kao osnova ili u samostalnoj upotrebi. Sufiks je modifikator značenja osnove i ne može tvoriti semantičku jezgru riječi. Sufiks je jednovalentan ako ima samo jedno značenje, odnosno ako tvori samo jedan značenjski tip. U suprotnosti s time, ako ima više značenja i tvori više semantičkih tipova, onda je polivalentan.

Sufiksi se mogu podijeliti na: imeničke, pridjevske, glagolske i priložne, prema tome što su riječi iz kojih se izlučuju prepoznatljive kao: imenice, pridjevi, glagoli i prilozi. Ne sudjeluju svi sufiksi jednako u tvorbi novih riječi. U odnosu na stupanj tvorbene aktivnosti, sufiksi se dijele na: vrlo plodne, slabo plodne i neplodne sufikse. Vrlo plodni jesu oni koji pokazuju najviši stupanj tvorbene aktivnosti. Takvi su imenički sufiksi: -(a)c, -ač, -ak, -čić, -ica, -ić, -ina, -ka, -ost, -telj i pridjevski sufiksi: -(a)n, -ni, -ast, -av, -ljiv, -ov/-ev, -in, -ski, a od glagolskih su to: -ati, -avati, -irati, -ivati, -ovati. Slabo su plodni oni sufiksi čiji je stupanj tvorbene aktivnosti nizak, odnosno pomoću kojih nastaje tek pokoja nova riječ. Takvi su imenički sufiksi: -an, -eč(a)k, -ič(a)k, -eština, -et(a)k, -urda i pridjevski sufiksi: -cat, -nat, -ji, a od glagolskih su to: -akati, -arati, -čiti, -jeti. Sufiksi koji više ne sudjeluju u tvorbi novih riječi su neplodni sufiksi, poput -en iz *prsten* i -av iz *rukav* (Barić i sur., 1995).

Babić (2002) razlikuje i nulti sufiks. Nulti sufiks odnosi se na odsutnost sufiksa. On dolazi iza osnova u kojima nema materijalno izraženoga tvorbenog formanta, ali tvorenica ima značenje kao da je on izražen. Primjer su sinonimi tvorenice *mesožder* i *mesožderac*. Obje se odnose na životinju koja ždere meso, ali prva značenje životinja izražava nulnim sufiksom, a druga sufiksom -ac. Zaključujemo da se nulti sufiks ne odnosi samo na odsutnost morfema, nego na ono što se u drugim tvorbama izriče materijalno izraženim sufiksima.

Pojavljuje se još i drugotna sufiksacija. Drugotna, sekundarna ili pleonastička sufiksacija pojavljuje se kada riječ dobiva sufiks s kojim tvorenica ima isto značenje kao i osnovna riječ, na primjer: *lasta* > *lastavica*, *nesvijest* > *nesvijestica* (Babić, 2002).

3.2. Prefiksalsna tvorba

Prefiksalsna tvorba tvorbeni je način u kojem se tvorbeno značenje riječi izražava pomoću prefiksa ili predmetka. Razlika između prefiksa i sufiksa nije samo njihov položaj u riječi, gdje se sufiks nalazi na kraju, a prefiks na početku riječi. Postoji jedna bitnija razlika, a to je način na koji oni sudjeluju u tvorbi nove riječi. Pripada li neka riječ prefiksalsnoj tvorbi ili ne, nije određeno prisutnošću prefiksa u istoj, već smjerovima tvorbe, odnosno tvorbenom vezom (Barić i sur., 1995).

Babić (2002) je prefiksalsnu tvorbu definirao kao poseban način slaganja riječi, gdje je u prvom dijelu složenice prijedlog ili niječnica 'ne'. Te riječi smatraju se posebnim tvorbenim jedinicama jer dolaze samo na prvom mjestu ispred osnova punoznačnih riječi. Jednim imenom nazivamo ih prefiksi, predmetci, a takvu tvorbu prefiksalsna tvorba ili prefiksacija. Kao prefiksi mogu se pronaći sljedeći prijedlozi: bez, do, iz, izvan, među, nad, niz, poslije, unutar, uz, prije, prema, preko..., niječnica 'ne', 'ni' te prefiksalsni morfemi koji ne dolaze kao samostalne riječi: a-, anti-, dija-, hiper-, ko-, pa-, pre-, super-, ultra-, naj-, post-, raz-, su-, raz.

Prefiksi su podrijetlom većinom sadašnji i nekadašnji prijedlozi, odnosno čestice 'ne' i 'ni'. Obje čestice preinačuju pozitivno značenje imenice, pridjeva i prijedloga u negativno (*sreća – nesreća, sposoban – nesposoban*). Značenje upitno-odnosnih zamjenica 'ne' mijenja u neodređeno (*tko – netko, koji – nekoji*), a 'ni' u niječno (*tko – nitko, kakav – nikakav*) (Barić i sur., 1995).

3.3. Prefiksalsno-sufiksalsna tvorba

Prefiksalsno-sufiksalsna tvorba odnosi se na nastajanje nove riječi dodavajući istodobno prefiks i sufiks, na primjer: *bez nade > beznadan, bez brige > bezbrižan* (Babić, 2002).

Barić i sur. (1995) nude nešto opširniju definiciju govoreći da je prefiksalsno-sufiksalsna tvorba tvorbeni način u kojem istodobno djeluju dva tvorbeno načina, tj. prefiksalsna i sufiksalsna tvorba. Tvorbeno značenje prefiksalsno-sufiksalsne tvorenice izražava se istodobno i prefiksom i sufiksom. Treba naglasiti da nije svaka riječ koja sadrži prefiks i sufiks ujedno i prefiksalsno-sufiksalsna tvorenica. Kao primjer mogu nam poslužiti riječi *neravnopravnost* i *bezosjećajnost*. Obje riječi zapravo su sufiksalsne tvorenice jer su polazne riječi u njihovoj tvorbi pridjevi *neravnopravan* i *bezosjećajan*.

3.4. Slaganje

Babić (2002) navodi da je slaganje način tvorbe riječi u kojoj nova riječ nastaje od osnove dvije ili više riječi, odnosno dviju ili više osnova. Tvorenica nastala takvim načinom naziva se složena riječ, složenica ili kompozit. Složenice nastale od dviju osnova najčešće su (npr. *jugoistok*, *rukopis*, *čudotvorac*), dok su one nastale od triju osnova vrlo rijetke (npr. *slijepogluhonijem*). Dvije osnove najčešće se povezuju tako da se prvoj doda spojni formant -o-, -e-, -i-, koji nazivamo još i spojnik ili interfiks. Spojnik nema posebno značenje, nego je samo dodatak osnovi kojim se ona osposobljuje za slaganje pa se može smatrati da on uopće i nije formant.

Prema Barić i sur. (1995) slaganje je tvorbeni način kojim od dviju riječi nastaje jedna riječ koju nazivamo složenica. U tvorenci se jasno može vidjeti od kojih dviju riječi je nastala, ali ne smije se automatski zaključiti da je to složenica. Kako bismo to otkrili, moramo posegnuti za preoblikom. Preoblika će pokazati što je bilo polazno u tvorbi, jesu li to dvije riječi ili jedna složena riječ. Ako su dvije riječi, onda je to složenica, a ako je polazna riječ složena, onda je to izvedenica. Odnosno, da bi tvorenica bila složenica, bitna je tvorbeno dvočlanost, i u izrazu, i u polaznim riječima. Navedeno možemo potvrditi primjerom: *vodovod* je složenica jer je u tvorbenoj vezi s dvije riječi, s *voda* i *voditi*, a *vodovodni* je izvedenica jer je u tvorbenoj vezi s jednom riječju - *vodovod*. Zbog tvorbene veze s dvjema riječima, kod složenica se govori o dva dijela. Drugi dio može biti samostalna riječ, a može biti i njezina osnova s nultim ili nekim drugim sufiksom. Složenice se, zbog drugoga dijela, dijele na nesufiksalne i sufiksalne složenice. Babić (2002) dodaje da ako je drugi dio samostalna riječ, takve složenice nazivaju se čiste složenice, a takvo slaganje čisto slaganje, na primjer *jugoistok*, *kućepazitelj*. Slaganjem nastaju uglavnom imenice i pridjevi, a rjeđe prilozi i glagoli.

Još jedna od karakteristika složenica jest da, unatoč tome što su u tvorbenoj vezi s dvjema riječima, uglavnom imaju samo jedan naglasak. Dva naglasaka obvezna su kada se govori o polusloženicama. Polusloženica nepotpuna je složenica čiji su dijelovi povezani crticom kako bi se ta polusloženost i označila. To su dvije riječi združene u jednu na način da se gube samo neke gramatičke osobine, svaka i dalje sadrži svoj naglasak i značenje, a prvi se dio upotrebljava nesklonjivo (Babić, 2002).

3.5. Složeno-sufiksalna tvorba

Čiste složene u hrvatskom jeziku relativno su rijetke. Mnogo su češće složene koje su nastale tako da se pri slaganju istodobno dodaje i sufiks. Takva se tvorba naziva složeno-sufiksalna tvorba (Babić, 2002).

Sličnu definiciju nude i Barić i sur. (1995) navodeći da se tvorba u kojoj nove riječi nastaju istodobnim djelovanjem dvaju tvorbenih načina, slaganja i sufiksne tvorbe, naziva složeno-sufiksalna tvorba. Tako nastala riječ naziva se složena složeno-sufiksne tvorbe ili sufiksna složena. Primjer tako nastalih složenica jesu riječi *padobran* i *plavook*. Sufiksna složena također može imati samostalnu riječ u svom drugom dijelu. Ta samostalna riječ ne nalazi se u osnovnim riječima te složene, već je svoj izraz dobila u tvorbenom procesu. To znači da nije svaka složena koja ima samostalnu riječ iza spojnika nastala složeno-sufiksnom tvorbom, čistim slaganjem, već to ovisi o motivaciji, to jest o tvorbenoj vezi.

Kada govorimo o nultom sufiksu u drugom dijelu složene, tada je osnova najčešće imenička ili glagolska. Ako je osnova u drugom dijelu složene imenička, tada imamo složene pridjeve (npr. *ljevoruk*, *kratkonog*), a ako je osnova glagolska, tada su to složene imenice (npr. *rodoljub*, *vodovod*). Ako se u drugom dijelu složene nalazi osnova s izraženim sufiksom, onda sufiks određuje kojoj vrsti riječi pripada složena.

3.6. Srastanje

Srastanje je takav tvorbeni način pri kojem najmanje dvije osnovne riječi srastaju u tvorenicu. Srastanjem nastaju imenice (npr. *kuće vlasnica* > *kućevlasnica*), pridjevi (npr. *tako zvani* > *takozvani*), glagoli (npr. *dan gubiti* > *dangubiti*), prilozi (npr. *uz brdo* > *uzbrdo*) i prijedlozi (npr. *u oči* > *uoči*). Tako nastale riječi zovu se sraslice (Barić i sur., 1995). Babić (2002) za tvorbeni način srastanje uvodi i naziv srašćivanje koji objašnjava način kada se riječi stalnijeg skupa spoje u složenicu (npr. *blag dan* > *blagdan*, *tako zvani* > *takozvani*). Bitna karakteristika sraslice jest da su one po morfološkoj strukturi istovjetne sa skupovima riječi na osnovi kojih su nastale. Jedina razlika je u tome što imaju utvrđen poredak i samo jedan naglasak.

3.7. Tvorba složenih skraćenica

Nova riječ može nastati i tako da se duga riječ skрати te takve riječi zovemo skraćene riječi ili skraćenice (npr. *automobil* > *auto*). Takav način tvorbe u našem književnom jeziku dosta je rijedak te se češće pojavljuju složene skraćenice. Složene skraćenice nastaju od jednoga ili više početnih glasova, od početnih slogova ili miješanim načinom od riječi višečlanog pojma. U takvoj tvorbi, tvorbeni je samo način, dok su tvorenice većinom netvorbene riječi. Tvorba složenih skraćenica ograničena je samo na tvorbu vlastitih imenica (Babić, 2002).

Složene skraćenice, abrevijature, riječi su nastale na osnovi nekoliko riječi ujedinjavanjem njihovih dijelova. Dijelovi osnovnih riječi koji ulaze u složenu skraćenicu, ulaze bez obzira na morfološku granicu, pa čak i bez obzira na podjelu na slogove. Složene skraćenice upotrebljavaju se, kako u pisanju, tako i u govoru, za razliku od kratica koje se upotrebljavaju samo u pisanju, a u govoru se čitaju kao pune riječi.

Prema dijelovima osnovnih riječi koje ulaze u složenu skraćenicu, razlikujemo nekoliko tvorbenih uzoraka: uzorak početnih slova, slogovni uzorak i mješoviti uzorak. U složenim skraćenicama koje nastaju po uzorku početnih slova, kao što i samo ime kaže, ponavljaju se početna slova osnovnih riječi. Ovisno o njihovom glasovnom sastavu, razlikujemo dvije skupine. Prva skupina jesu glasovne složene skraćenice čija je karakteristika da se čitaju onako kako su i napisane, kao glasovna cjelina. Primjer: *H(rvatska) a(kademija) z(nanosti) (i) u(mjetnosti)* > *HAZU* čita se kao [hazu]. Druga skupina su slovne složene skraćenice koje se čitaju po imenima slova od kojih se sastoje i pišu se samo velikim slovima. Primjer: *R(epublika) H(rvatska)* > *RH* čita se kao [erha].

Slogovni uzorak odnosi se na složene skraćenice nastale od početnih slogova ili početnih dijelova osnovnih riječi. Primjer: *I(ndustrija) na(fte)* > *INA, Ina*. Mješoviti uzorak kombinacija je uzorka početnih slova i slogovnog uzorka. Primjer: *H(rvatska) in(formativna) a(gencija)* > *HINA* (Barić i sur., 1995).

3.8. Stapanje

Stapanje je tvorbeni proces kojim od dvije ili više riječi nastaje nova riječ i to na način da se stapaju dijelovi polazišnih riječi ili se uzimaju cijele riječi, pri čemu dolazi do glasovnog preklapanja. Riječ tako nastala naziva se stopljenica, na primjer: *Matej + Lana* > *Mana* (Gašparević i Mikić Čolić, 2019).

Ivan Marković (2009) tvorbu riječi kombiniranjem i fuzioniranjem neznačenjskih dijelova dviju, a rijetko i triju postojećih punoznačnica, naziva *blending*. Kao domaći naziv također predlaže termin *stapanje*. Također navodi kako *stopljenice* u hrvatskome jeziku možemo pronaći najprije u posuđenicama koje smo *stopljene* i *posudili* iz drugih jezika i koje su postale sastavni dio hrvatskog leksika (npr. *smog*, *motel*, *blog*).

Slavica Grgić (2014) navodi kako se tvorbeni obrasci *stopljenica* na hrvatskome jeziku mogu podijeliti u pet kategorija. Tako razlikujemo: *stopljenice* nastale kada se prvi dio prve riječi stapa s drugim dijelom druge riječi (*nokti + škarice > noktalice*), kada prva riječ ostaje cjelovita, dok je od druge preuzet drugi dio (*gastro + astronaut > gastronom*), kada se prvi dio prve riječi stapa s drugom riječi koja je cjelovita (*cool + kulinarka > Coolinarka*), kada su obje polazne riječi cjelovite, a *stopljenica* nastaje preklapanjem fonoloških dijelova s kraja prve riječi i s početka druge riječi (*sprint + internet > sprinternet*) te kada se jedna riječ umeće unutar druge riječi te najčešće nema kraćenja ni jedne ni druge riječi (*film + filozofija > filmozofija*).

Mikić Čolić (2015) zaključuje da je posljednjih godina u jeziku medija primijećen sve veći broj riječi koje nastaju *stapanjem*, a razlog su njihova ekskluzivnost i inovativnost (*web + seminar > webinar*, *aroma + magija > aromagija*).

3.9. Načini bliski tvorbi

Osim navedenih tvorbenih načina, Babić (2002) navodi da nove riječi mogu nastati i načinima bliskim tvorbi, kao što su: unutarnja tvorba, preobrazba, prijenos značenja, višočlani nazivi, jezično stvaranje, potencijalne riječi i individualna tvorba. Zbog toga što se pri tvorbi ne javljaju posebne tvorbene jedinice, ne ubrajamo ih u tvorbu u užem smislu.

Kod unutarnje tvorbe nova riječ nastaje kad se promjene zbivaju u samoj riječi. Primjer: *okopati > okapati*, *omotati > omatati*. Sama unutarnja tvorba u našem je jeziku rijetka, a takve tvorenice ili zastarijevaju ili pripadaju neplodnim ili slabo plodnim tipovima (Babić, 2002).

Preobrazba je postanak nove riječi prijelazom iz jedne vrste riječi u drugu bez posebnog dodavanja tvorbenih elemenata. Drugi nazivi za preobrazbu jesu: *mutacija*, *konverzija* i *transfiguracija*. Kod preobrazbe osnova se ne mijenja ni glasovno ni naglasno, nego preuzima morfološke i sintaktičke osobine vrste kojoj je pripala, a ponekad ne preuzme

ni morfološke osobine. Tako je imenica *Hrvatska* postala od pridjeva izostavljanjem upravne riječi: *hrvatska zemlja* > *Hrvatska*. Preobrazba je u našem jeziku relativno rijetka pojava jer se nove riječi obično tvore tako da se prelazak iz jedne kategorije označi i određenim sufiksom (Babić, 2002).

Preobrazba bilo koje vrste riječi u drugu vrstu riječi zove se po vrsti u koju se preobražava. Tako se preobrazba određene riječi u imenicu zove poimeničenje ili supstantivizacija. Poimeničuju se opisni i odnosni pridjevi. Pridjevsko je podrijetlo vidljivo u njihovoj pridjevskoj deklinaciji, a njihova pripadnost imenicama vidljiva je po novom sintaktičkom položaju i po sročnosti s drugim pridjevom. Popridjevljenje ili adjektivizacija, preobrazba je riječi u pridjev. Popridjevljuju se glagolski prilozi i glagolski pridjevi. Dobivanjem roda i deklinacije te ponekad i komparacije, ostvaruje se prijelaz glagolskih oblika u pridjeve. Preobrazba riječi u prilog zove se popriloženje ili adverbijalizacija. Popriloženjem riječi postaju morfemski nedjeljive, gube svoja gramatička obilježja i postaju jednostavne riječi. Preobrazba riječi u veznik zove se povezničenje ili konjukcionalizacija, a u prijedlog popredloženje ili prepozicionalizacija. Preobrazba kao način nastanka novih riječi bitno se razlikuje od ostalih tvorbenih načina po tome što pri preobrazbi riječi ne mijenjaju svoj glasovni sastav. Ali kako ih mi prepoznamo jednom kao jednu vrstu riječi, a drugi put kao drugu vrstu riječi, to su različite riječi (Barić i sur., 1995).

Novi pojmovi označuju se i na način da se značenje dosadašnje riječi proširi na nov pojam po nekoj sličnosti i to nazivamo prijenos značenja. Za primjer može poslužiti riječ *uho* koja je svoje značenje proširila kad je nazvano *uho u lonca*, ili riječ *glava* kada je nazvana *glava u čavla*. To je prijenos značenja ili preneseno značenje i ono pripada semantici jer se njime ne povećava broj označilaca, nego samo broj značenja. Najviše što se može reći jest da taj način nazovemo semantička tvorba (Babić, 2002).

Nove pojmove ponekad označujemo vezom dosadašnjih riječi i to nazivamo višečlani nazivi, na primjer: *prsni koš*, *divlji kesten*. Ovaj način također ne ubrajamo u pravu tvorbu jer se ni njime ne povećava broj označilaca, već samo broj značenja. Najviše što bismo mogli reći jest da je to sintaktičko-semantička tvorba (Babić, 2002).

Jezično stvaranje odnosi se na pojavu kada netko izmisli novu riječ bez veze s dosadašnjim riječima i bez tvorbenih elemenata. Riječ tako nastala je netvorbena, a ako uđe u opću upotrebu, pripada velikoj skupini netvorbenih riječi (Babić, 2002).

Riječ koja nije ostvarena, ali bi se po tvorbenom obrascu lako i jednoznačno ostvarila, Babić (2002) naziva potencijalnom riječi. Kao primjer mogu se uzeti u obzir tvorenice sa sufixom -ica za oznaku ženskih osoba već davno ostvarenih imenica, kao što su: *strepitelj*, *ugušitelj*, *unajmitelj*. Zasad se za njih nisu našle potvrde, ali lako bi ih mogao napraviti svatko komu bi bile potrebne i jedva bi se primijetilo da su nove. Imale bi jednaku vrijednost kao i slične takve riječi koje su rijetke po upotrebi, a ostvarene davno.

Nova riječ nastala na temelju dosadašnjih riječi, ali na način za koji u jeziku ne postoji tvorbeni uzorak, nastala je tvorbom koju nazivamo individualna tvorba. Individualna tvorba jest i kad se načini više takvih tvorenica istoga tipa, dok se tim načinom služi samo jedan čovjek. Važnost individualne tvorbe jest u tome što ona proširuje tvorbene granice i time omogućuje da se tvore i one riječi koje su potrebne, a bez početka u individualnoj tvorbi ne bi bile tvorene (Babić, 2002).

3.10. Semantička tvorba

Proces nastajanja novih riječi kojim se pridodaje novi sadržaj već postojećim riječima, bez promjene izraza, povećavajući tako broj značenja, naziva se semantička tvorba. Promjena značenja riječi ne utječe na njezin glasovni oblik, odnosno on ostaje nepromijenjen pa se takva promjena ne može objasniti nekim tvorbenim, gramatičkim procesom, već je riječ o semantičkoj tvorbi. Posljedica semantičke tvorbe riječi jest višeznačnost. Bitno je naglasiti da kada se jednoj riječi pridoda novo značenje ili više njih, njezino novo značenje neće potisnuti ono prvotno. Nova značenja dodaju se postojećim leksičkim jedinicama na temelju odnosa bliskosti i sličnosti (Kuna i Mikić, 2012).

Mnoga imena nastala su upravo semantičkom tvorbom. Razna muška imena motivirana su životinjama (npr. *Vuk*, *Lav*, *Rak*, *Medvjed*), jer se tim imenima nastojala odraziti stabilnost, snaga i junaštvo. Ženska imena teže obilježavanju nježnosti, gracioznosti i ljepote pa su tako često motivirana biljkama i raznim pojmovima koji imaju pozitivne konotacije, npr. *Ruža*, *Jagoda*, *Ljiljana*, *Dunja* (Brozović Rončević i Žic Fuchs, 2003-2004).

Šimunović (2009) navodi još neke motive u nastanku imena i nadimaka, kao što su prirodne pojave (npr. *Danica*, *Zvezdana*, *Zoran*), srodstvo, kao posljedica skupnoga življenja u obiteljskim zadrugama (npr. *Brajko*, *Neva*, *Maja*), anatomija ljudskog tijela, odnosno razne fizičke osobine (npr. *Kosenka*, *Nosek*, *Zuban*), opisni pridjevi (npr. *Ljuban*, *Milko*, *Veselko*) te zaštitna imena. Zaštitnim imenima željelo se sačuvati zdravlje, zaštititi život te izbjeći uroci,

stoga su nastala imena poput *Zdravko*, *Dabiživ* i *Gojслав*. Također, u prošlosti su dana i razna imena kako bi se odvratili zlodusi od djece, kao što su *Zlurad*, *Grdislav*, *Tvrtko* i *Trpimir*.

4. VIRTUALNI IDENTITETI

Komunikacija na internetu danas se smatra sastavnim dijelom života čovjeka. U toj komunikaciji znatno nam pomažu društvene mreže. Jacinta Grbavac i Vitomir Grbavac (2014) navode da se većina ljudi služi društvenim mrežama zbog jednostavnoga društvenog kontakta, odnosno korisnici se vrlo lako mogu grupirati po interesnim temama, dijeliti fotografije i masovno komunicirati. Čovjek je društveno biće, društvena komunikacija ga zanima i privlači pa nas ne treba čuditi da su društvene mreže najpopularniji društveni komunikacijski fenomen. Društvene mreže služe kako bi zbližile, povezale, ali i sprijateljile nove korisnike. Blaženka Filipan-Žignić (2007) dodaje da se komunikacija na internetu, odnosno društvenim mrežama, uspostavlja i iz drugih razloga, kao što su: učenje, informiranje, raznoda, uspostavljanje kontakta i interakcije s drugim korisnicima. Ulaskom na internet, ulazimo u virtualan svijet koji nam pruža mogućnost potpuno novoga predstavljanja sebe. Na internetu nitko ne zna odakle smo došli pa tako sami biramo kako ćemo se predstaviti, a u tome nam pomažu virtualni identiteti.

Prema Filipan-Žignić (2007) komunikacijski prostor interneta virtualan je prostor u kojemu komunikaciju ne ostvaruju živa bića, već virtualni identiteti. Virtualan identitet jest način na koji ljudi prezentiraju sami sebe prilikom komuniciranja na različitim internetskim uslugama. Takav identitet može biti izražen različitim jezičnim, ali i drugim sredstvima. Identitet se može opisati kao skup značajki koje određuju pojedinca ili skupinu u odnosu na različitosti ili pripadnosti drugim skupinama ili pojedincima. Individualni identitet daje nam odgovor na pitanje „*Tko sam ja?*“ i nastaje pod utjecajem raznih životnih prilika, jedinstven je i neponovljiv. S druge strane, virtualni identitet pruža mogućnost odabira, odnosno može se aktivno konstruirati. Virtualni identitet tako postaje višestruk, nestabilan i nestalan te su mišljenja u vezi s njim podijeljena. S jedne strane nalaze se ljudi koji govore, to jest kritiziraju činjenicu da su virtualni identiteti tako skloni promjenama i tvrde da ljudi svoj pravi identitet tako skrivaju iza izmišljenoga i prividnoga virtualnog identiteta. S druge strane nalaze se ljudi koji hvale virtualne identitete govoreći da prilikom stvaranja virtualnih identiteta na površinu izlaze osobnosti koje ljudi u mnogim stvarnim situacijama prikrivaju (Filipan-Žignić, 2007).

Prema Vukoviću (2007) pseudonimi su posebna vrsta nadimaka koje osoba nadijeva samome sebi. Mogu zamijeniti cijelo ime i prezime, a mogu biti i samo dodatak. Kako se pseudonimi pridružuju samo jednoj konkretnoj osobi i kao takvi nemaju imenjaka, možemo

zaključiti da su virtualni identiteti upravo pseudonimi. Od nadimaka ih razlikuje činjenica da pseudonim bira njegov nositelj, dok se nadimak zarađuje od prijatelja ili obitelji.

4.1. Utjecaj engleskog jezika na jezik mladih

Branka Drljača Margić (2011) govori o dominaciji engleskoga jezika, odnosno o uporabi engleskoga jezika u najrazličitijim područjima ljudskoga života, od svakodnevnice komunikacije do naziva časopisa, tvrtki i televizijskih emisija. Mladi upotrebljavaju engleski jezik kako bi pokazali da su moderni, napredni, obrazovani, dobro informirani i u trendu. Upotreba engleskih riječi u govoru i pismu modernija je jer stvara dojam pripadnosti većem jezičnom obrascu, u prvome redu američkome kao najpoželjnijem. Autorica navodi nekoliko razloga uporabe i proširenosti engleskih izraza, kao što je stalna izloženost engleskim riječima putem medija i interneta koja dovodi do njihove spontane uporabe. Ekonomičnost je također jedan od razloga. Kratka jednosložna riječ poput *hit*, *trend*, *look* zvučnija je i lakše pamtljiva od odgovarajućeg izraza u drugom jeziku.

„Previše toga, čini se, nije u duhu hrvatskoga jezika, dok u engleskome “prolazi” gotovo sve“ (Drljača Margić, 2011: 60). Ovime autorica govori o jezičnoj fleksibilnosti, tolerantnosti i otvorenosti koja engleske izraze čini privlačnijima i jednostavnijima, a engleski jezik kreativnijim te sklonim metafori i igri riječima.

Kao važan razlog uporabe engleskog jezika, Drljača Margić (2011) navodi i zadovoljavanje društvene funkcije jezika te izražavanje identiteta kod mladih. Mladi u engleskom jeziku vide mogućnost drugačijeg, popularnog izražavanja. Integriranjem velikog broja engleskih elemenata u jezik i kulturu, mladi izražavaju svoju kreativnost i zadovoljavaju potrebu za opuštenom komunikacijom.

O jeziku mladih pisala je i Skelin Horvat (2017), koja kao vrlo važnu funkciju adolescentskog žargona navodi hladnokrvnost i usmjerenost prema trendovima. Mladi su ti koji se jezikom razlikuju od ostalih, a poznavanjem noviteta u slengu pokazuju da su i sami u trendu. Mladi će, upravo zbog želje da budu u trendu, u svojoj govornoj i pisanoj komunikaciji posezati za engleskim riječima.

5. METODOLOGIJA

5.1. Cilj istraživanja

Cilj ovoga istraživanja jest teorijski opisati tvorbu studentskih virtualnih identiteta te analizirati rezultate istraživanja prikupljenih virtualnih identiteta koji se ostvaruju u njihovoj internetskoj komunikaciji.

5.2. Zadatci istraživanja

Zadatci istraživanja jesu sljedeći:

1. Ispitati studente koriste li se društvenim mrežama.
2. Ispitati studente igraju li računalne igre.
3. Ispitati studente koje virtualne identitete upotrebljavaju na društvenim mrežama i u računalnim igrama.
4. Doznati kriterij prema kojem studenti odabiru virtualne identitete.
5. Istražiti tvorbene načine nastanka studentskih virtualnih identiteta.

5.3. Hipoteze

S obzirom na cilj i zadatke istraživanja, postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Studentski virtualni identiteti najčešće su povezani s osobnim imenom i prezimenom.

H2: Studentski virtualni identiteti većinom su rezultat sufiksalne tvorbe riječi.

H3: U studentskim virtualnim identitetima vidi se utjecaj engleskoga jezika.

5.4. Uzorak istraživanja

U istraživanju su sudjelovali studenti svih pet godina Učiteljskog studija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Uzorak je činilo 102 studenata muškoga i ženskoga spola.

5.5. Vrsta istraživanja

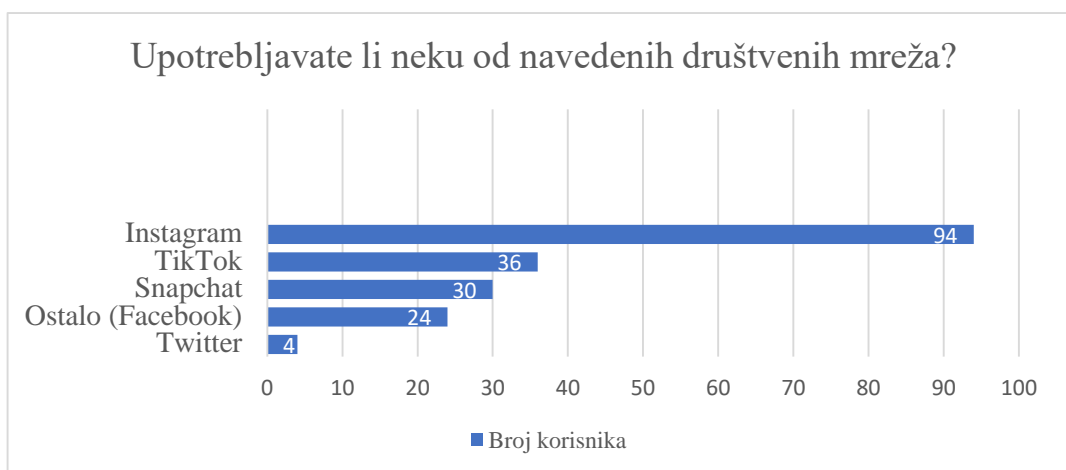
Istraživanje je transverzalno jer istražuje presjek pojave u određenom trenutku (trenutku provođenja ankete). Prema mjestu provođenja, istraživanje je empirijsko jer se temelji na prikupljanju, proučavanju i tumačenju podataka iz stvarnosti. Instrument kojim se istraživanje provodilo jest anketa (vidi Prilog 1) izrađena u programu *Google Docs*, podijeljena u travnju 2020. godine studentima Učiteljskog studija u Osijeku. Anketa se sastoji od osam pitanja, od kojih su četiri pitanja višestrukoga izbora, a preostala četiri podrazumijevala su kratke i samostalne odgovore. Prikupljeni podatci upotrebljavat će se isključivo za pisanje diplomskoga rada.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I INTERPRETACIJA DOBIVENIH REZULTATA

Ovim se istraživanjem pokušalo doznati upotrebljavaju li studenti društvene mreže, igraju li računalne igre, prema kojem kriteriju odabiru virtualne identitete te kojim su tvorbenim načinom oni nastali.

Anketni upitnik sastojao se od osam pitanja. Četiri pitanja bila su višestrukoga izbora, a na preostala četiri studenti su davali kratke i samostalne odgovore.

Prvim se pitanjem željelo doznati upotrebljavaju li studenti društvene mreže te koja je društvena mreža najzastupljenija.

Grafikon 1. Upotreba i zastupljenost društvenih mreža

Kao odgovor na ovo pitanje, studenti su imali pet ponuđenih odgovora: *Instagram*, *Twitter*, *Snapchat*, *TikTok* i *Ostalo*. Svih 102 ispitanika potvrdno je odgovorilo na prvo pitanje, odnosno svi upotrebljavaju barem jednu društvenu mrežu. Prema prikupljenim odgovorima, jasno možemo vidjeti kako većina ispitanika upotrebljava društvenu mrežu *Instagram*, njih čak 94. Sljedeća po zastupljenosti jest društvena mreža *TikTok*, koju je odabralo 36 ispitanika, a zatim *Snapchat*, koji upotrebljava 30 ispitanika. Znatno manji broj ispitanika, njih 4, odgovorilo je da upotrebljava društvenu mrežu *Twitter*. Pod odgovor *ostalo*, 24 ispitanika navelo je kako upotrebljava i društvenu mrežu *Facebook*.

Pregledom dobivenih odgovora također smo doznali kako samo 44 ispitanika upotrebljava isključivo jednu društvenu mrežu, u ovom slučaju *Instagram*. Ostalih 58 ispitanika odgovorilo je kako se koriste najmanje dvjema te najviše četirima društvenim mrežama. Izdvajamo najučestalije kombinacije: *Instagram i TikTok*, *Instagram i Snapchat*, *Instagram, TikTok i Snapchat*, *Instagram, Snapchat, TikTok i Facebook*.

Drugim anketnim pitanjem koje je glasilo: *Koji su vaši virtualni identiteti na tim društvenim mrežama?*, želio se dobiti uvid u virtualne identitete koje studenti upotrebljavaju, kako bi se moglo otkriti kojim tvorbenim načinom su oni nastali.

Analizom dobivenih odgovora, kao najučestaliji način tvorbe studentskih virtualnih identiteta, istaknula se uporaba semantičke tvorbe, odnosno 30 virtualnih identiteta nastalo je upravo semantičkom tvorbom.

Studenti su se prilikom stvaranja virtualnih identiteta odlučili poslužiti metonimijom kao jednim od postupaka semantičke tvorbe, to jest odlučili su upotrijebiti samo svoje ime ili prezime i njime se predstaviti. Nerijetko se, uz ime, javlja i datum ili godina rođenja.

Primjeri: *Valentina, Mia, Lorna, Dorotea, Lea, Tihana, ana96, Mateja2233, Marija97, Anamaria 275, Tonka97, Mateaa96, Barbara, Mihaela, Mirna, Tonka*.

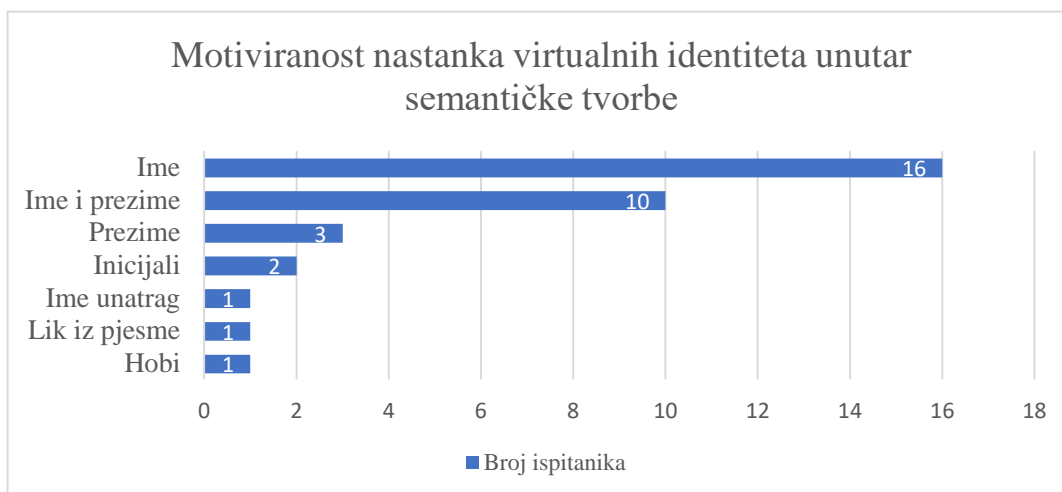
Također, kao vrlo česti virtualni identiteti pokazali su se oni nastali upotrebom semantičke tvorbe koja je motivirana i imenom i prezimenom te kombinacijom brojeva, interpunkcije i malih početnih slova.

Primjeri: *Nikolina_Staničić, LeutarMateja, kunacmirjana, krejči.andrea, AdrianaBogdan1996, sara.pastor7, grbes.valentina, hanahorvat., sara.ramac, MonikaSlivka*.

Semantičku tvorbu prepoznajemo i u virtualnim identitetima koji su nastali upotrebom inicijala s interpunkcijskim znakovima i brojevima: *pk._, pb_2709*, a također i u virtualnim identitetima koji su nastali spajanjem početnoga slova imena, prezimena te broja: *hbaric4, mhranj10, nsebescen96*.

Jedinstvenima su se pokazali i virtualni identiteti od kojih je jedan osobno ime napisano unatrag: *aras*, drugi je lik iz pjesme: *peggy.sue* te treći koji je odraz hobija kojim se osoba bavi (ples na šipci): *pole*.

Grafikon 2. Motiviranost nastanka virtualnih identiteta unutar semantičke tvorbe

Grafikon 2. pokazuje načine nastanka virtualnih identiteta unutar semantike koje studenti upotrebljavaju na društvenim mrežama. Na grafikonu možemo vidjeti motiviranost određenih virtualnih identiteta. Jasno je vidljivo kako je najviše virtualnih identiteta motivirano osobnim imenom te imenom i prezimenom. Javljaju se još i virtualni identiteti motivirani prezimenom, inicijalima, likom iz pjesme te hobijem.

Uz semantičku tvorbu, čak 25 studenata odgovorilo je da se na društvenim mrežama pojavljuju sa svojim punim imenom i prezimenom (*Lara Fučkar, Ivana Dumančić, Ines Ivanović, Tajana Todorović, Isidora Bogdanović*). Iako nije posebno ispitano, vrlo je vjerojatno da je rezultat takav jer studenti upotrebljavaju *Facebook*, a jasna je politika te društvene mreže da se moraju upotrebljavati „službena“ imena osoba. Jacinta Grbavac i Vitomir Grbavac (2014) također govore o *Facebooku* kao društvenoj mreži čija su karakteristika upravo profili s pravim imenom i prezimenom.

Sufiksna tvorba također se pokazala kao učestali način tvorbe studentskih virtualnih identiteta. Kako je sufiksna tvorba najkarakterističniji način tvorbe u hrvatskom jeziku, ne treba nas čuditi da je prisutna i kada govorimo o tvorbi virtualnih identiteta. Velik dio prikupljenih virtualnih identiteta nastao je dodavanjem sufiksa na osnovu riječi, u ovim slučajevima imena. Skraćivanjem osobnoga imena za jedan ili dva sloga te dodavanjem sufiksa nastaju hipokoristici. Još se nazivaju i odmilice ili imena od milja jer se njima izražava ljubav, nježnost, pažnja i slično. Najčešće upotrebljavani sufiksi jesu: -a, -e, -i, -ica, -či, -ka. Još jedna značajka koja se ističe u većem broju jest dodavanje datuma ili godine

rođenja te omiljenoga broja na kraju virtualnoga identiteta, kao i ponavljanje posljednjega grafema.

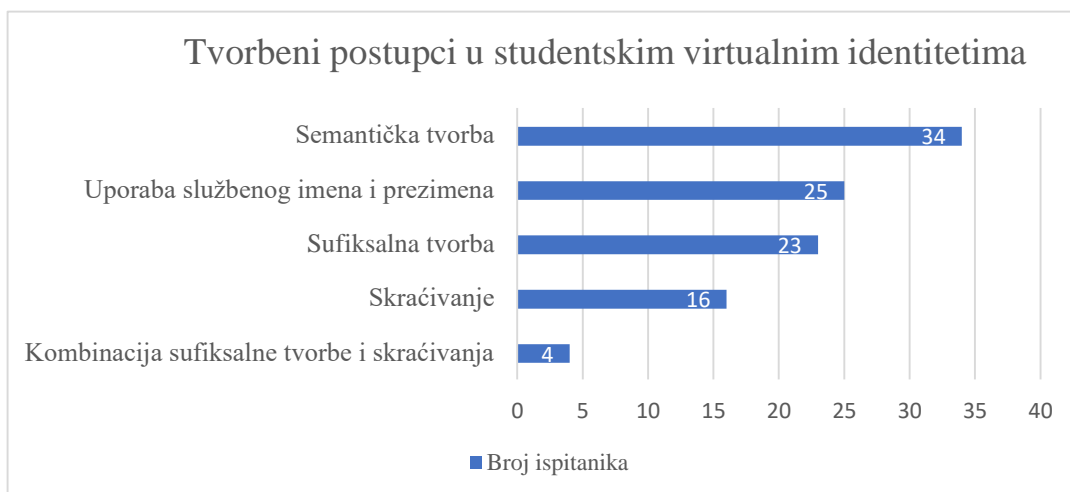
Primjeri: *Dora > Dorotea, Larči9 > Lara, Jeca2801 > Jelena, Ančiii > Anamarija, Mare2197 > Marina, Majčii3497 > Maja, Tenica > Tena, Barbii14 > Barbara, Ive > Iva, Tenči6 > Tena, Lucka_7 > Lucija, Mira > Mirna, Mata2510 > Matea, Enica_158 > Ena, Sanjči5 > Sanja, Patra > Patricija, Sarica > Sara, Dorkii > Dora, Mara97 > Marija, Luki3 > Luka, Želja96 > Željko, Matka96 > Matea, Tejić_k2 > Tea.*

Uz semantičku tvorbu, uporabu imena i prezimena te sufiksalsnu tvorbu, kao učestali se tvorbeni postupak istaknulo skraćivanje. Iako je takav način tvorbe u našem književnom jeziku dosta rijedak, pokazao se kao vrlo efikasan način tvorbe studentskih virtualnih identiteta. Tako razlikujemo identitete nastale izostavljanjem početnih ili posljednjih glasova te identitete nastale izostavljanjem nekoliko središnjih glasova. Na taj se način skraćuju dugačka imena ili prezimena. Ovdje također možemo primijetiti upotrebu datuma rođenja i dodavanje brojeva na kraju virtualnoga identiteta te uzastopno ponavljanje grafema.

Primjeri: *Tina > Kristina, Nela1510 > Antonela, Tejaa9 > Mateja, Tinaa_z6 > Martina, Ela > Mihaela, Hele > Helena, Ana2309 > Anamarija, Tina > Valentina, Tina > Martina, Lena > Helena, Mina > Mirna, Jopa035 > Josipa, Kvesi > Kvesić, Iva > Ivona, Tina_1202 > Valentina, Nata > Nataša.*

Uočeno je i nekoliko virtualnih identiteta nastalih kombinacijom sufiksalsne tvorbe i skraćivanja. Osnova, u ovim slučajevima ženskih imena, skraćena je i na nju je dodan sufiks.

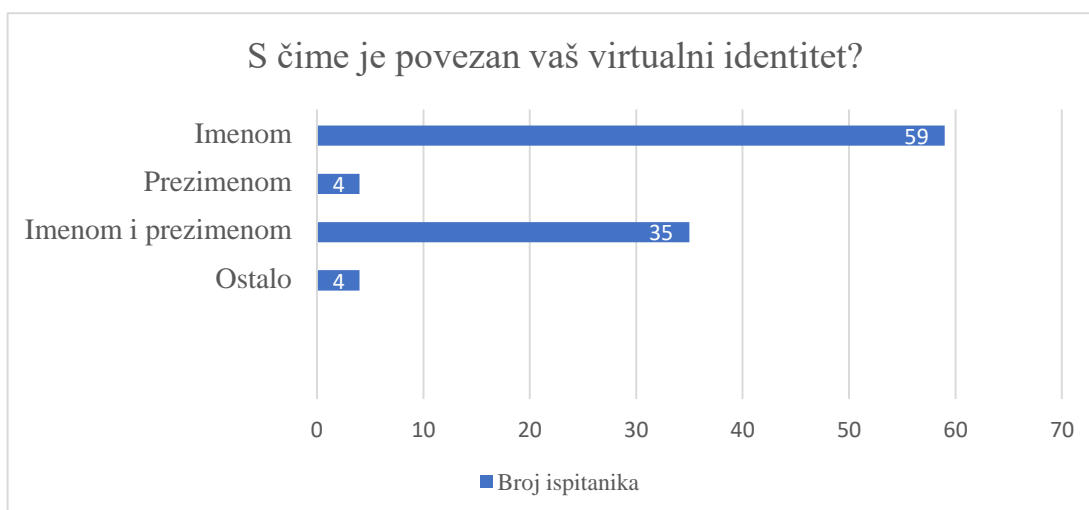
Primjeri: *Kiki > Kristina, Saki > Sara, Mica > Mirjana, Viky091 > Viktorija.*

Grafikon 3. Tvorbeni postupci u studentskim virtualnim identitetima

Na grafikonu 3. prikazana je zastupljenost različitih tvorbenih postupaka nastanka studentskih virtualnih identiteta. Kao najplodniji tvorbeni način pokazala se semantička tvorba, a potom upotreba punoga imena te sufiksna tvorba. Skraćivanja te kombinacije sufiksne tvorbe i skraćivanja u ovom slučaju ima najmanje.

Treće pitanje bilo je pitanje višestrukoga izbora i pitalo se s čime ispitanici povezuju svoje virtualne identitete na društvenim mrežama.

Grafikon 4. Povezanost virtualnog identiteta na društvenim mrežama

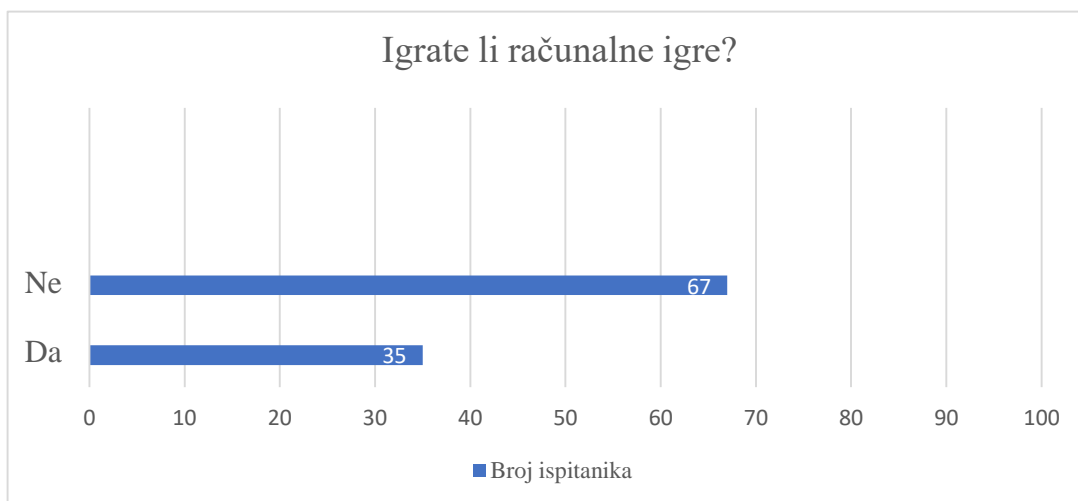
Iz grafikona 4. možemo vidjeti kako je najveći broj ispitanika, njih 59, povezalo svoj virtualni identitet s vlastitim imenom, dok ga je samo s prezimenom povezalo njih 4. Također, velik broj ispitanika, njih 35, povezalo je svoj virtualni identitet s imenom i prezimenom, odnosno na društvenim mrežama predstavljaju se svojim punim imenom. U korpusu su pronađeni i primjeri virtualnih identiteta koji su povezani s inicijalima, hobbijem i likom iz pjesme omiljenoga pjevača. Dobiveni su rezultati tako u skladu sa Šimunovićevom (2009) tvrdnjom da je svako ime odgovor na prilike koje su ga izazvale te je kao takvo motivirano životnom stvarnošću i okolnostima koje su ga oblikovale. Isto se može primijeniti i na virtualne identitete. Svaki virtualni identitet povezan je s nečime, odnosno nešto je motiviralo osobu da baš taj virtualni identitet odabere i da se njime predstavlja. Upravo to željelo se doznati četvrtim pitanjem koje je glasilo: *Zašto ste odabrali baš taj virtualni identitet?*

Dobiveni u sljedeći odgovori, od kojih izdvajamo neke:

- *Ime i prezime su mi dugački pa sam htjela nešto kraće, kao na primjer ime i datum rođenja.*
- *Htjela sam da bude što jednostavnije, da se zna tko sam.*
- *Zato što predstavlja moj osobni identitet.*
- *Kako bi me prijatelji lakše mogli pronaći.*
- *Izabrala sam svoje ime i prezime jer se ne želim predstavljati lažnim imenima i nadimcima.*
- *Odabrala sam jer ću ga najbolje upamtiti i neću ga zaboraviti.*

Najučestaliji odgovor bio je da je odabrani identitet zapravo *nadimak* koji osoba ima, a koji su joj dali prijatelji i obitelj (*Hele > Helena*).

Petim pitanjem želio se dobiti uvid u broj studenata koji igraju računalne igre, kako bi se dalje otkrili tvorbeni načini koji su pomogli u oblikovanju virtualnih identiteta kojima se studenti koriste.

Grafikon 5. Broj ispitanika koji igraju računalne igre

Iz grafikona 5. jasno je vidljivo kako većina ispitanih studenata, njih čak 67, ne igra računalne igre, dok je njih 35 izjavilo da ih igraju. Od tih 35 studenata, šestim, sedmim i osmim pitanjem željelo se doznati s čime su povezali virtualne identitete u računalnim igrama koje igraju, kako oni glase te zašto su studenti odlučili upotrijebiti određeni virtualni identitet.

Šestim anketnim pitanjem, koje je glasilo: *Koje virtualne identitete upotrebljavate u računalnim igrama?*, želio se dobiti uvid u virtualne identitete koje studenti upotrebljavaju, kako bi se moglo otkriti kojim tvorbenim načinom su i nastali.

Nakon analize prikupljenih virtualnih identiteta, kao najučestaliji način tvorbe pokazala se semantička tvorba. Najviše studentskih virtualnih identiteta unutar semantičke tvorbe nastalo je metonimijom, odnosno u ovim slučajevima preuzimanjem osobnoga imena (*Ivana, Mihaela, Ena, Helena*). U tri primjera uočena je i upotreba brojeva uz ime (*Ana96, Tonka97, Yvonne12*), pretvorba domaćega imena u englesko (*Yvonne*) i udvostručavanje posljednjega grafema (*Tonkaa*).

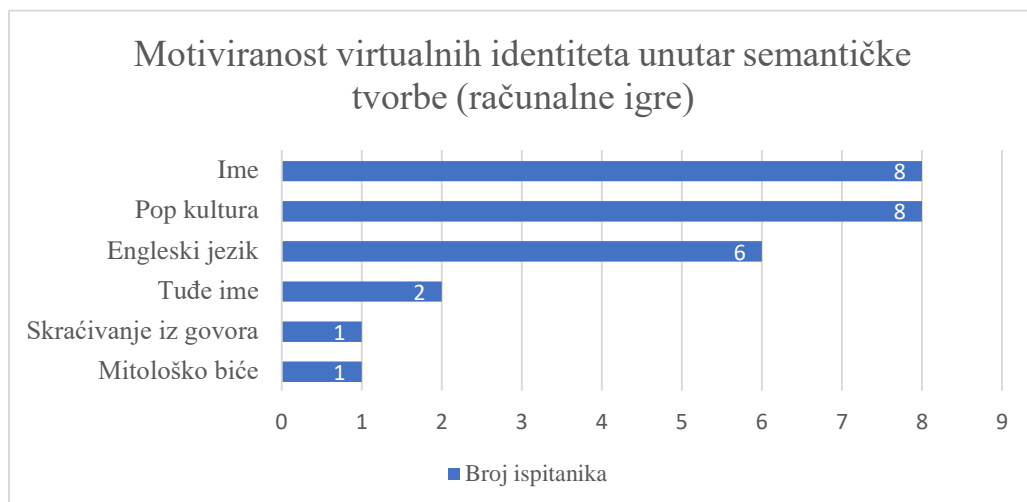
Jednak broj virtualnih identiteta nastao je i pod utjecajem pop kulture, odnosno preuzimanjem imena filmova, serija, umjetnika, naslova knjiga te imena likova iz filmova.

Primjeri: *Nala, Malfoy, Miss Taehyung, Hendrix, DeathWind, ShiroexD, Matrix, Asteroiz*.

Virtualni identiteti koje studenti upotrebljavaju na društvenim mrežama razlikuju se od virtualnih identiteta koje upotrebljavaju u računalnim igrama. Razlika je uočljiva u uporabi engleskoga jezika, koji je često upotrijebljen u stvaranju virtualnih identiteta u računalnim igrama. Integriranjem engleskih riječi i fraza u svoje virtualne identitete, studenti pokazuju kreativnost i potrebu za drugačijim i popularnim izražavanjem. Možemo izdvojiti virtualne identitete nastale upotrebom riječi i fraza iz engleskoga jezika.

Primjeri: *Spoiled brat*, *LuckyLuce*, *Sunshine*, *RedRosie*, *Enaforthewin*, *Mihaplays5*.

Mogu se izdvojiti i virtualni identiteti nastali također semantičkom tvorbom, a koja se očituje u upotrebi tuđih vlastitih imena: *Lejla*, *Lola* te u kombinaciji skraćenoga osobnog imena i mitološkog bića: *Nikazmaj* > *Nikolina*, gdje je glasovni oblik riječi zmaj ostao nepromijenjen, samo je dodan na skraćenicu imena kako bi se pokazala snaga, stabilnost u računalnoj igri. Također se može izdvojiti i virtualni identitet *Prec*, koji je nastao skraćivanjem riječi *predsjednik* iz govora [precjednik].

Grafikon 6. Motiviranost virtualnih identiteta unutar semantičke tvorbe (računalne igre)

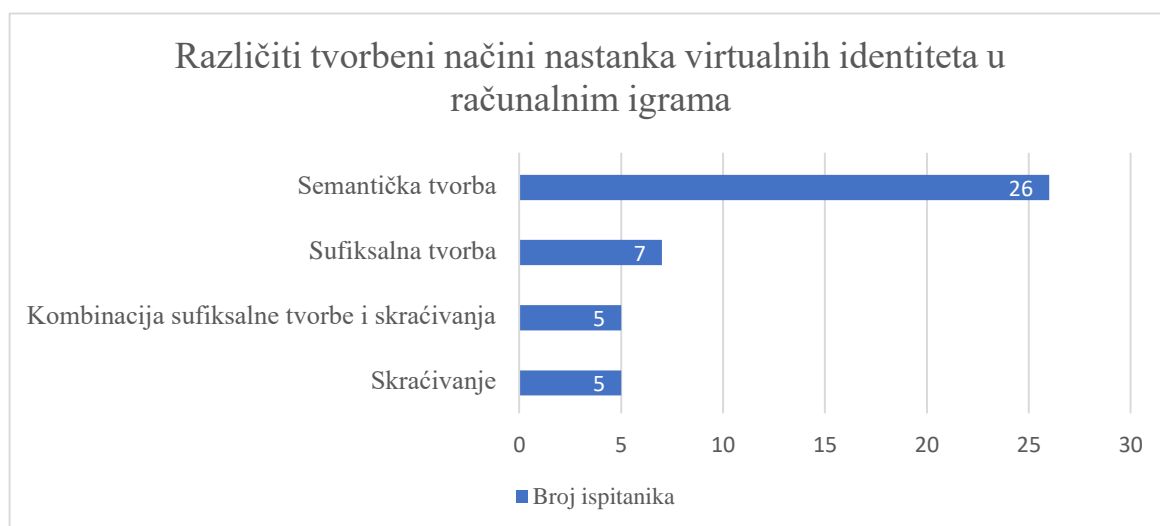
Grafikon 6. prikazuje različite načine, unutar semantike, koje su studenti upotrebljavali pri stvaranju virtualnih identiteta za potrebe računalnih igara. Najviše ih je motivirano osobnim imenom, ali ne i prezimenom, čime je anonimnost veća. Također su motivirani i pop kulturom (naslovi knjiga, imena filmova, serija, likova), a slijedi ih i upotreba engleskoga jezika. Znatno manji broj virtualnih identiteta unutar onomastike motiviran je tuđim osobnim imenom, mitološkim bićem te skraćivanjem riječi iz govora.

Uz semantičku je tvorbu, kao i u tvorbi identiteta na društvenim mrežama, najučestaliji način tvorbe studentskih virtualnih identiteta u računalnim igrama sufiksalna tvorba. Unutar sufiksalne tvorbe uočavamo pojavu hipokoristika, odnosno imena od milja. Također, na kraju nekoliko ovakvih identiteta uočavamo i pojavu brojeva.

Primjeri: *Ens* > *Ena*, *Valica* > *Valentina*, *Barbi* > *Barbara*, *Dora* > *Dorotea*, *Larica9* > *Lara*, *Mijić7* > *Mia*.

Najmanje zastupljeni tvorbeni načini jesu skraćivanje, gdje su izostavljeni početni i posljednji grafemi: *Hele* > *Helena*, *Tea* > *Dorotea*, *Bara* > *Barbara*, *Pac* > *Patricija* te kombinacija sufiksalne tvorbe i skraćivanja: *Kiki* > *Kristina*, *Deja* > *Andrea*, *Tacc4* > *Tajana*, *Tinči* > *Valentina*, *Makih10* > *Marijan*.

Kao poseban primjer ističe se virtualni identitet nastao skraćivanjem, ali i pod utjecajem engleskoga jezika i engleske grafije *Nelly578* > *Antonela*, u kojem se javlja i kombinacija brojeva. Također se može izdvojiti i virtualni identitet *Sanjchi* > *Sanja*, nastao pod utjecajem engleske grafije. Taj virtualni identitet povezan je s činjenicom da se znak *ch* upotrebljavao ranije dok nisu svi računalni programi imali inačice za slavenske jezike. Upotreba slova *c* umjesto *č*, *ć* nije uvijek bila moguća jer se ispuštanjem dijakritičkih znakova može promijeniti značenje riječi (npr. *koza* > *životinja* i *koža* > *ljudski organ*), stoga se počelo upotrebljavati *ch*.¹

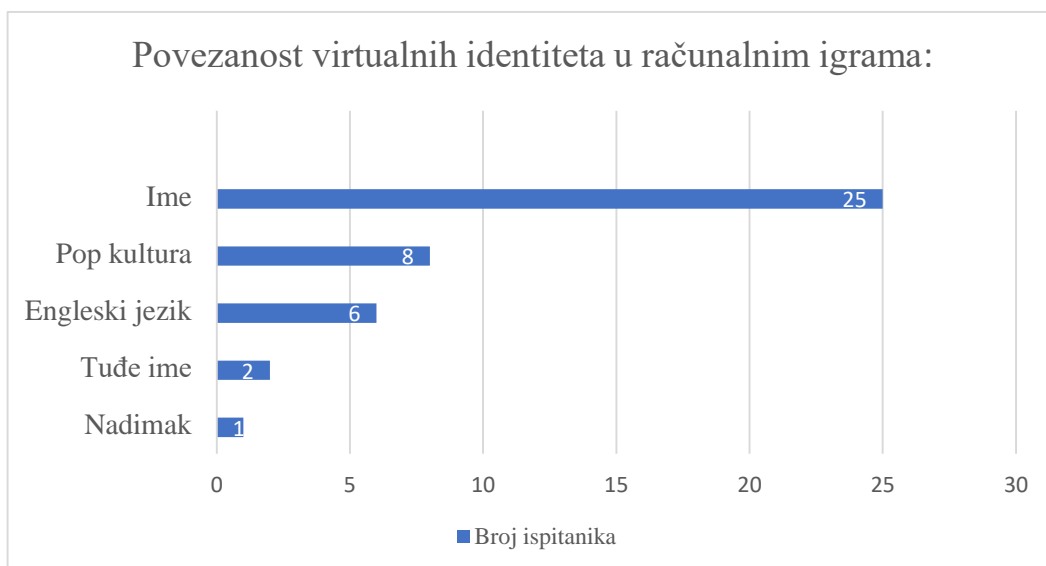

Grafikon 7. Različiti tvorbeni načini nastanka virtualnih identiteta u računalnim igrama

¹ Preuzeto 3. lipnja s <https://www.medijiskapismenost.hr/kratice-smajlici-brojevi-umjesto-rijeci-jezik-i-pravopis-na-internetu/>

Iz grafikona 7. jasno je vidljivo kako je najviše studentskih virtualnih identiteta u računalnim igrama nastalo upravo semantičkom tvorbom. U znatno manjem broju prisutne su i sufiksna tvorba, skraćivanje te kombinacija sufiksne tvorbe i skraćivanja. Ono što se javlja kod svih tvorbenih načina jest upotreba brojeva nakon virtualnoga identiteta koji se odnose na godinu ili datum rođenja te omiljeni broj.

Sedmim pitanjem željelo se doznati s čime studenti povezuju svoje virtualne identitete u računalnim igrama.

Grafikon 8. Povezanost virtualnih identiteta u računalnim igrama

Najveći broj studenata, njih 25, povezalo je svoje virtualne identitete u računalnim igrama s vlastitim imenom. Slijede ih povezanost s pop kulturom (naslovom filma/serije i knjige, likom iz filma te stranim izvođačem), engleskim jezikom te upotreba tuđih imena i nadimaka.

Osmo vprašanje glasilo je: *Zašto ste odabrali taj virtualni identitet?*. Tim vprašanjem željeli smo doznati što je studente motiviralo i potaknulo da odaberu određeni virtualni nadimak. Izdvajamo najčešće odgovore:

- *Lagano je i pamtljivo.*

- *Uzmem prvo što mi padne na pamet, različito svaki put.*

- *To je moj nadimak.*

- *Jedinstveno je.*

- *Izabrala sam ga iz fore.*

7. RASPRAVA

Cilj provedenoga istraživanja bio je doznati koje virtualne identitete upotrebljavaju studenti na društvenim mrežama i u računalnim igrama, s čime povezuju odabrane virtualne identitete te zašto su baš te virtualne identitete odabrali. Osobno ime nadijevaju nam drugi, prezimena nasljeđujemo, nadimke nam nadijevaju prijatelji ili obitelji, a pseudonim njegov nositelj izabire sam. Tako se pseudonimi, u ovom slučaju virtualni identiteti, pridružuju isključivo jednoj osobi, to jest nemaju imenjaka. Budući da virtualne identitete sami odabiremo, možemo ih smatrati pseudonimima. U skladu s postavljenim ciljem i zadacima istraživanja, postavljene su i tri hipoteze.

Postavljena se hipoteza da su *studentski virtualni identiteti najčešće povezani s osobnim imenom i prezimenom* prihvaća. Rezultati ovoga istraživanja pokazuju kako većina studenata povezuje svoje virtualne identitete s imenom ili prezimenom (vidi grafikon 4. i grafikon 8.). Virtualni identiteti koje studenti upotrebljavaju zapravo su njihova puna imena te izvedenice i skraćeni oblici imena ili prezimena. Većina je studentskih virtualnih identiteta semantički motivirana. To znači da se kod većine, uz ime ili prezime, javljaju i interpunkcijski znakovi, inicijali te brojevi koji predstavljaju datum ili godinu rođenja. Studenti se u manjem broju odlučuju povezati virtualni identitet s hobijem i pop kulturom (likom iz pjesme omiljenog pjevača, naslovom knjige, filma ili serije te prezimenom najdražeg umjetnika). Studenti koji su odgovorili da su im virtualni identiteti njihovo pravo ime i prezime, kao razlog tomu naveli su da se ne žele predstavljati lažnim imenima ili nadimcima, da je to njihov osobni identitet po kojem će ih prijatelji lako prepoznati i pronaći te da će ga tako najlakše upamtiti i nikada neće zaboraviti.

Druga hipoteza da su *studentski virtualni identiteti većinom rezultat sufiksalne tvorbe riječi* odbacuje se. Nakon analize svih studentskih virtualnih identiteta dolazi se do zaključka da je semantička tvorba najučestalija, ali svakako nije jedina. Uz semantičku tvorbu, kao način tvorbe, javlja se i sufiksalna tvorba, skraćivanje te kombinacija tih dvaju načina. S pomoću tih tvorbenih načina nastali su pseudonimi koje studenti upotrebljavaju umjesto svojih službenih imena i prezimena. Semantička tvorba pokazala se najplodnija pri stvaranju virtualnih identiteta na društvenim mrežama, kao i pri stvaranju virtualnih identiteta u računalnim igrama. Kada govorimo o društvenim mrežama, semantička tvorba vidljiva je u upotrebi imena i prezimena u kombinaciji s brojevima i interpunkcijskim znakovima, u upotrebi inicijala, prezimena i određenoga broja, osobnoga imena, osobnoga imena i broja,

imena lika iz pjesme te imena napisanoga unatrag. No kada govorimo o virtualnim identitetima u računalnim igrama, semantička tvorba vidljiva je u upotrebi osobnih imena, riječi i fraza na engleskom jeziku, u upotrebi pop kulture (naslovi knjiga, filmova, serija, imena likova iz filma), tuđih osobnih imena te imena u kombinaciji s brojevima. Kao primjer može nam poslužiti virtualni identitet *pb_2709*, gdje su *pb* inicijali, a brojevi 2709 datum rođenja odvojeni interpunkcijskim znakom. Također kao primjer može se navesti virtualni identitet *Marija97*, gdje se osoba odlučila predstaviti samo osobnim imenom na koje je dodana godina rođenja.

Treću hipotezu da *studentski virtualni identiteti pokazuju utjecaj engleskog jezika* možemo djelomično prihvatiti. Naime, virtualni identiteti kojima se studenti služe na društvenim mrežama, ne pokazuju utjecaj engleskoga jezika i općenito ni jednoga stranog jezika. S druge strane, virtualni identiteti koji se upotrebljavaju u računalnim igrama pokazuju određeni utjecaj engleskog jezika. Tako možemo izdvojiti studentske virtualne identitete koji su zapravo određene riječi ili fraze koje se upotrebljavaju u engleskom jeziku (*Spoiled brat*, *RedRosie*, *sunshine*, *Enaforthewin*), kao i one koji su naslovi knjiga, filmova, serija ili pak prezimena slavni umjetnika (*Hendrix*, *DeathWind*, *Malfoy*). Studenti nisu dali nikakva ključna objašnjenja upotrebe engleskoga jezika umjesto hrvatskog jezika. Objašnjenja za odabir takvih virtualnih identiteta bila su da su izabrani „iz fore“, da su im određeni film ili serija omiljeni te da im ti virtualni identiteti nisu toliko bitni, stoga izabiru nešto jednostavno, što im u tom trenutku padne na pamet. Možemo zaključiti da uporabom pseudonima na engleskom jeziku i iz pop kulture, mladi pokazuju svoj identitet, odnosno potrebu za drugačijim, modernijim i popularnijim izražavanjem. Kao što je i Drljača Margić (2011) navela, engleski jezik sklon je igri riječima, fleksibilan i otvoren i zbog toga vrlo privlačan mladima.

Rezultate provedenoga istraživanja ne možemo uzeti u obzir kao potpuno reprezentativne jer se odnose samo na 102 studenta jednoga studija. S obzirom na hipoteze koje su postavljene na početku istraživačkoga dijela, rezultati pokazuju kako se velik broj studenata odlučuje na društvenim mrežama predstavljati osobnim imenom ili semantički motiviranim osobnim imenom, što može biti pokazatelj ozbiljnosti. Studenti ne vide razlog lažnoga predstavljanja, odnosno izmišljanja identiteta na društvenim mrežama koje im služe kao svakodnevni izvor komunikacije. Koristeći se vlastitim imenom i prezimenom jasno daju do znanja drugim korisnicima tko su, a poznanici i prijatelji ih lakše pronalaze na tim društvenim mrežama. S druge strane, u virtualnim identitetima koji se upotrebljavaju u

računalnim igrama ističu se oni nastali pod utjecajem semantičke tvorbe i vlastitoga imena bez prezimena, engleskoga jezika, pop kulture i određenih tvorbenih načina. Kako računalne igre služe više kao izvor razonode, a manje kao izvor komunikacije, interakcije i osobnoga predstavljanja, taj podatak ne treba nas čuditi.

8. ZAKLJUČAK

Virtualni identiteti služe svakoj osobi kako bi se uspješno prijavila i upotrebljavala razne društvene mreže. Kako na internetu nitko ne zna tko smo i odakle dolazimo, virtualni identiteti pružaju nam bezbroj mogućnosti predstavljanja. S jedne strane nalaze se osobe koje se odlučuju predstaviti svojim punim imenom, dok se s druge strane nalaze osobe u čijim virtualnim identitetima pronalazimo različite oblike jezične igre i tvorbenih načina. Ovim se diplomskim radom nastojalo istražiti koje tvorbene načine studenti upotrebljavaju pri stvaranju svojih virtualnih identiteta.

Rezultati istraživanja pokazali su kako je semantička tvorba najučestaliji način tvorbe studentskih virtualnih identiteta, i na društvenim mrežama, i u računalnim igrama. Semantičku tvorbu u virtualnim identitetima na društvenim mrežama prepoznajemo po upotrebi samo jednoga dijela punog imena (*Tihana*), kombinaciji imena i određenoga broja (*Mateja2233*), po upotrebi imena i prezimena u kombinaciji s interpunkcijskim znakovima i brojevima (*sara.pastor7*) te po upotrebi hobija (*pole*) i imena lika iz pjesme (*peggy.sue*). Osim semantičke tvorbe, česta je i upotreba čistoga punog imena (*Lara Fučkar*) te sufiksalne tvorbe, unutar koje se javljaju i hipokoristici (*Sarica > Sara*). Također je prisutno i skraćivanje osobnoga imena ili prezimena, odnosno izostavljanje početnih, središnjih ili završnih glasova (*Hele > Helena*), kao i kombinacija sufiksalne tvorbe i skraćivanja (*Kiki > Kristina*). Studenti su posezali za tim tvorbama kako bi svoje ime ili prezime dodatno skratili i time stvorili virtualni identitet koji je kratak, jednostavan i lako pamtljiv. S druge strane, istraženi studentski virtualni identiteti u računalnim igrama nastali semantičkom tvorbom mogu se prepoznati po upotrebi riječi iz engleskoga jezika (*sunshine*), pop kulture koja se odnosi na imena knjiga, filmova, serija, likova iz filma (*Nala*), samo osobnoga imena (*Ivana*) te osobnoga imena i broja (*Tonka97*). U želji za kreativnijim izražavanjem i igrom riječima, studenti su se okretali semantičkoj tvorbi. Osim toga, javlja se i uporaba virtualnih identiteta nastalih tradicionalnim tvorbenim načinima. Tako razlikujemo virtualne identitete nastale sufiksalsnom tvorbom (*Valica > Valentina*), skraćivanjem (*Tea > Dorotea*) te kombinacijom skraćivanja i sufiksalne tvorbe (*Deja > Andrea*). Također se mogu izdvojiti i virtualni identiteti koji pokazuju utjecaj engleske grafije (*Nelly578 > Antonela, Sanjchi > Sanja*).

Što se tiče ostalih karakteristika virtualnih identiteta na društvenim mrežama i u računalnim igrama, uočena je i česta pojava brojeva koji označavaju datum ili godinu rođenja te najdraži broj, kao i pojava interpunkcijskih znakova. Upotrebljavajući datum i godinu

rođenja, osoba ujedno otkriva još jednu informaciju o sebi, ali i sam virtualni identitet čini jedinstvenim i posebnim.

Zaključuje se kako je tvorba virtualnih identiteta vrlo kreativno, raznovrsno te široko područje. Studenti upotrebljavaju različite načine tvorbe, tradicionalne i semantičke, kako bi pokazali svoju osobnost i predstavili se drugima na sebi svojstven način. Iako određeni broj studenata kao virtualne identitete upotrebljava svoje puno ime i time pokazuje određenu dozu ozbiljnosti, većina ih se odlučila na određenoj razini upotrijebiti jezičnu igru i pokazati da je tvorba studentskih virtualnih identiteta vrlo domišljato i ne u potpunosti ozbiljno područje.

LITERATURA

Babić, S. (2002). *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., Znika, M. (1995). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Brozović Rončević, D., Žic Fuchs, M. (2003). Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja. *Folia onomastica Croatica*, No. 12/13, str. 91-104, preuzeto 29. travnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/22313>

Domorad, B., Mikić Čolić, A. (2019). Što je (u) ime (nu)? – onimizacija i eponimizacija u hrvatskom jeziku. U M. Glušac, A. Mikić Čolić (ur.), *Gramatikom kroz onomastiku* (str. 95-107). Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Drljača Margić, B. (2011). Leksički paralelizam: Je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskoga podrijetla)? *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, Vol. 23, No. 1, str. 53-66, preuzeto 25. svibnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/78241>

Filipan-Žignić, B. (2007). Virtualni identiteti u online-komunikaciji i njihova jezična realizacija. U J. Granić (ur.), *Jezik i identiteti* (str. 165-173). Zagreb-Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku.

Gašparević, Lj., Mikić Čolić, A. (2019). Nomen est onem – tvorba nadimaka u hrvatskom jeziku. U M. Glušac, A. Mikić Čolić (ur.), *Gramatikom kroz onomastiku* (str. 109-116). Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Grbavac, J., Grbavac, V. (2014). Pojava društvenih mreža kao globalnog komunikacijskog fenomena. *Media, culture and public relations*, Vol. 5, No. 2, str. 206-219, preuzeto 11. svibnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/127963>

Grgić, S. (2014). Stopljenice u internetskim reklamama. *Hrvatistika*, Vol. 7, No. 7., 63-76, preuzeto 29. travnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/134920>

Kratice, smajlići, brojevi umjesto riječi – jezik i pravopis na internetu. Preuzeto 3. lipnja s <https://www.medijskapismenost.hr/kratice-smajlici-brojevi-umjesto-rijeci-jezik-i-pravopis-na-internetu/>

Kuna, B., Mikić, A. (2012). Semantička neologija u hrvatskome jeziku. S. Blažetin (ur.), X. Međunarodni kroatistički znanstveni skup (str. 37-56). Pečuh: Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj.

Marković, I. (2009). Tri nehrvatske tvorbe: infiksacija, reduplikacija, fuzija. Rasprave: Časopis instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Vol. 35, No. 1, str. 217-241, preuzeto 27. travnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/50756>

Mikić Čolić, A. (2015). Word formation of blends. Mostariensia: Časopis za društvene i humanističke znanosti, Vol. 19, No. 2, str. 21-36, preuzeto 27. travnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/153671>

Skelin Horvat, A. (2017). O jeziku i identitetima hrvatskih adolescenata. Zagreb: Srednja Europa

Šimunović, P. (2009). Uvod u hrvatsko imenoslovlje. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga

Vuković, S. (2007). Onomastička terminologija. Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi, Vol. XXXV, No. 1, str. 139-184, preuzeto 29. travnja 2020. <https://hrcak.srce.hr/38336>

PRILOZI

Prilog 1. Anketa (virtualni identiteti)

Dragi kolege,

svrha je ankete istražiti koje virtualne identitete (nadimke) studenti svakodnevno upotrebljavaju u online komunikaciji te kako su ti identiteti nastali.

Zahvaljujem unaprijed na odvojenom vremenu za ispunjavanje upitnika.

1. Upotrebljavate li neku od navedenih društvenih mreža?

- Instagram
- Twitter
- Snapchat
- TikTok
- Ostalo

2. Koji su vaši virtualni identiteti (nadimci) na tim društvenim mrežama?

3. Je li vaš virtualni identitet (nadimak) povezan s:

- Imenom
- Prezimenom
- Ostalo

4. Zašto ste odabrali baš taj virtualni identitet (nadimak)?

5. Igrate li računalne igre?

- Da
- Ne

6. Koje virtualne identitete (nadimke) upotrebljavate u računalnim igrama?

7. Je li vaš virtualni identitet (nadimak) povezan s:

- Imenom
- Prezimenom
- Ostalo

8. Zašto ste odabrali baš taj virtualni identitet (nadimak)?